Ministerie van Financiën

TER BESLISSING
Aan
de minister
de Staatssecretaris van Financiën

Directoraat-Generaal van d
Rijksbegroting
Directie Begrotingszaken

Datum
11 september 2026

Notanummer
2026-0000370975

Bijlagen
1. Set Augustusbesluitvorm
2. Aanbiedingsbrief

nota

Set actieve openbaarmaking Miljoenennota 2027

Aanleiding
Conform de Beleidslijn actieve openbaarmaking (2022) worden beslisnota's met betrekking tot begrotingsstukken openbaar.

Beslispunten
- Bent u beiden akkoord met het op deze manier openbaar maken van de gepresenteerde beslisnota's, inclusief voorliggende beslisnota?
    - Indien u akkoord bent kunt u (minister) de bijgevoegde aanbiedingsbrief ondertekenen.

Kernpunten
- Wanneer de Miljoenennota 2027 op Prinsjesdag aan de Kamer wordt aangeboden, worden gelijktijdig de bijgevoegde sets actieve openbaarmaking gepubliceerd.
- Als bijlagen van deze nota vindt u de set nota's zoals samengesteld door AFEP (lasten) en DGRB (Miljoenennota). De set nota's vanuit het Belastingplan wordt separaat aangeleverd.
- Zoals gebruikelijk ontvangt u de 'transparant' gelakte sets. De gelakte passages (persoonsgegevens) zijn te herkennen aan rood omlijnde kaders. Deze zullen onherkenbaar gemaakt worden voor publicatie.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.

Nr.	Datum	Titel	Lakgronden
1	19-5-2026	Nota - MFIN - Strategie augustusbesluitvorming	Persoonsgegevens
2	29-5-2026	Nota - MFIN - Outline Miljoenennota 2027	
3	8-6-2026	Nota - MFIN - Startnotitie augustusbesluitvorming	Persoonsgegevens
4	11-6-2026	Nota - MFIN - Bespreekstuk augustus voor coalitieoverleg	Persoonsgegevens
5	11-6-2026	Nota - SFIN - Bespreekstuk augustus voor coalitieoverleg	Persoonsgegevens
6	17-6-2026	Nota - MFIN - Startoverleg augustusbesluitvorming	Persoonsgegevens
7	17-6-2026	Bespreekstuk augustus voor coalitieoverleg	
8	19-6-2026	Nota - MFIN - Oplegnotitie vierhoek over augustusbesluitvorming	Persoonsgegevens
9	19-6-2026	Nota - SFIN - Oplegnotitie vierhoek over augustusbesluitvorming	Persoonsgegevens
10	26-6-2026	Nota - MFIN - Concept Miljoenennota 2027	Persoonsgegevens
11	30-6-2026	Politieke vierhoek - Stuk over proces besluitvorming augustus	Persoonsgegevens
12	9-7-2026	Nota - MFIN - Extra versie Miljoenennota 2027	Persoonsgegevens
13	15-7-2026	Nota - MFIN - Extra versie Miljoenennota 2027	Persoonsgegevens
14	7-8-2026	Nota - MFIN - Miljoenennota voor Begrotingsraad 21 augustus	Persoonsgegevens
15	11-8-2026	Nota - MFIN - Oplegnotitie Inkomstenkader ambtelijke vierhoek 14 augustus 2026	Persoonsgegevens
16	11-8-2026	Nota - SFIN - BWO negatief geëvalueerde fiscale regelingen landbouw	Persoonsgegevens
17	11-8-2026	Nota - SFIN - Oplegnotitie Inkomstenkader politieke vierhoek 14 augustus 2026	Persoonsgegevens
18	14-8-2026	Politieke vierhoek - Analyse onderuitputting	
19	14-8-2026	Politieke vierhoek - Analyse rentelasten	
20	14-8-2026	Politieke vierhoek - Startnotitie augustusbesluitvorming 2026	Persoonsgegevens
21	17-8-2026	Politieke vierhoek - Koopkracht- en armoedebeeld n.a.v. cMEV 2027	
22	18-8-2026	Nota - MFIN - Onderwerpen lastenkant vierhoeken	Persoonsgegevens
23	20-8-2026	Politieke vierhoek - Beslisnota ABA-pakket (Afval, BTW, Auto's)	
24	20-8-2026	Politieke vierhoek - Doorrekening pakketten verbetering koopkracht- en armoedebeeld	
25	20-8-2026	Politieke vierhoek - Fiscale regelingen augustusbesluitvorming 2026	Persoonsgegevens
26	21-8-2026	Nota - MFIN - Miljoenennota (incl. bijlagen) voor begrotingsraad 26 augustus	Persoonsgegevens
27	21-8-2026	Politieke vierhoek - Scenario's box 3	
28	24-8-2026	Nota - MFIN - Stukken voor politieke vierhoek 25 augustus	Persoonsgegevens
29	24-8-2026	Nota - SFIN - Stukken voor politieke vierhoek 25 augustus	Persoonsgegevens
30	24-8-2026	Politieke vierhoek - Doorrekening pakketten verbetering koopkracht- en armoedebeeld	
31	25-8-2026	Politieke vierhoek - Fiscale regelingen augustusbesluitvorming 2026	Persoonsgegevens
32	25-8-2026	Politieke vierhoek - Scenario's box 3	
33	9-9-2026	Nota - MFIN - Afronding Miljoenennota 2027	Persoonsgegevens

Ministerie van Financiën

DEPARTEMENTAAL VERTROUWELIJK
HEDEN
TER BESPREKING
Aan
de minister

Algemene Financiële en Economische Politiek

Persoonsgegevens

nota

Strategie augustusbesluitvorming

Datum
19 mei 2026

Notanummer
2026-0000223011

Bijlagen
geen

Aanleiding

Aankomende augustus vindt besluitvorming plaats over o.a. de inkomsten en koopkracht. Wij spreken u op woensdag 20 mei (14.15 – 15.00) over het besluitvormingsproces in augustus.

Kernpunten

- Naar aanleiding van het gesprek op vrijdag 8 mei hebben wij de belangrijkste inhoudelijke onderdelen die in augustus aan bod komen op een rij gezet (zie ook toelichting). Begin juni wordt een overleg gepland om uitgebreid op de inhoudelijke dossiers in te gaan.
    - Inkomstenkant: koopkracht, armoede, box 3, premies, doorwerking zorg aan lastenkant, fiscale regelingen, overig, belastingplan.
    - Uitgavenkant: de nog te realiseren besparingen bij SZW en VWS.
- De inhoud en het proces van augustus zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden: met wie een meerderheid te bereiken hangt samen met de keuzes welke inhoudelijk richting wenselijk is en welke dossiers aan elkaar gekoppeld zouden kunnen worden.
- Daarom bespreken wij graag met u de uitgangspunten voor de besluitvorming en wat dat betekent voor het proces binnen het kabinet en richting de Kamer(s). Hierbij komen de volgende vragen op:
    - Hoe het besluitvormingsproces intern kabinet vorm te geven? Er zal in ieder geval een gesprek met de MP voor de zomer nog worden gepland. Voor de inkomstenkant is ons advies om voor het zomerreces in een politieke vierhoek scope en proces te bespreken.
    - Hoe het proces zo vorm te geven om tot een meerderheid in de Kamer(s) te komen? Wanneer met oppositie en sociale partners praten? Dit ook in de context van het krappe tijdspad in augustus (zie ook toelichting).
    - Hoe de choreografie eruit komt te zien (o.a. wat wordt wanneer publiek)?
    - Welke dossiers komen deze augustus (politiek) aan bod? Wat is ervoor nodig om hierop een meerderheid te bereiken?

Toelichting

Proces inkomstenbesluitvorming

- De besluitvorming vindt plaats tussen vrijdag 14 augustus en vrijdag 28 augustus en wordt gecoördineerd door Financiën. De besluitvorming start met de publicatie van de cMEV, de concept MEV-raming van het CPB. De resultaten van de besluitvorming worden vervolgens verwerkt in de MEV die uitkomt op Prinsjesdag.
- De inkomstenbesluitvorming vindt plaats in de vierhoek. Het betreft een beperkte periode voor besluitvorming omdat de begrotingsstukken uiterlijk 31 augustus bij de Raad van State moeten liggen.

Tabel 1: Schema besluitvorming

*Het CPB heeft de planning voor de cMEV nog niet afgerond. Voor nu gaan wij uit van 14 augustus.

Inkomstenbesluitvorming	
Di 30 jun	Laatste politieke vierhoek voor het reces
Vr 14 aug*	Publicatie cMEV
14 – 21 aug	Drie politieke vierhoeken gedurende de week, exacte data ntb
25-27 aug	Politiek overleg, invulling nader te bepalen
Vr 28 aug	MR: bespreking augustusbrief
Vr 28 aug	Aanleveren begrotingsstukken RvS

Onderwerpen inkomstenkant augustus

- Vooralsnog voorzien wij de volgende grote onderwerpen aan de inkomstenkant waarover besluitvorming deze augustus noodzakelijk is. Deze onderwerpen zijn relevant voor de proceskeuzes en uitgangspunten deze augustus.
  1. Koopkracht: In de CEP-raming van het CPB wordt de mediane koopkrachtontwikkeling voor 2027 (t.o.v. 2026) geraamd op 0% (figuur 1 in de bijlage). Hierin is rekening gehouden met (een technische invulling van) het coalitieakkoord, maar nog niet met de gevolgen van de Iran-oorlog.[1] Een aantal maatregelen uit het coalitieakkoord die raken aan de koopkracht, vragen daarnaast om uitwerking: 1) de intensivering van de het kindgebonden budget en de kinderbijslag (300 miljoen); 2) de invulling van de envelop chronisch zieken (350 miljoen). Daar staan lastenverzwaringen en extensiveringen tegenover.
  2. Armoede: De Kamer heeft twee moties aangenomen die zien op het verlagen van armoede en het voorkomen dat energiearmoede toeneemt.[2] In het CEP blijft het aantal mensen in armoede de komende jaren ongewijzigd op 2,5% en loopt dit op naar 2,6% in 2030. In de scenario-analyses van het CPB t.a.v. de energieschok loopt de armoede echter in alle scenario's op in 2026.
  3. Aanpassingen Wet werkelijk rendement box 3: het kabinet heeft in maart aangekondigd in augustus 2026 met maatregelen te komen om de ervaren nadelen van vermogensaanwassystematiek binnen de Wet werkelijk rendement te verzachten. De mogelijke introductie van een achterwaartse verliesverrekening (carry back) gaat gepaard met een

[1] Door de energieprijzen kan het koopkrachtbeeld aanzienlijk anders uitvallen en kan er ook sprake zijn van een negatiever koopkrachtbeeld in 2026 en een positiever beeld in 2027, doordat de koopkrachtcijfers altijd ten opzichte van het voorgaande jaar zijn. Dit is afhankelijk van de duur van de energieprijsschok en de doorwerking in de inflatie.

[2] Motie van het lid Bikker c.s. ((Kamerstuk II 2025-2026, 36 848, nr. 84); Motie van de leden Struijs en Van Brenk (Kamerstuk II 2025-2026, 36 933, nr. 34)

aanzienlijke derving die van dekking moet worden voorzien (tabel 1). Over de invoering van de carry back moet dit jaar besloten worden om de Belastingdienst in staat te stellen de carry back uitvoerbaar te maken per inwerktreding van de Wet werkelijk rendement box 3. Er zijn ook andere maatregelen die overwogen worden, zie hiervoor tabel 2.

Tabel 2: mogelijke aanpassingen Wet werkelijk rendement box 3

Standen in miljoenen euro (+ is saldoverbeterend)	2026	2027	2028	2029	2030	2031	struc
Box 3							
1 jaar carry back	0	0	-1.236	-1.010	-526	-367	-12
Buitenlandse partiële belastingplicht	0	0	-23	-23	-23	-23	-23
Doorschuifregeling	0	0	-3	-5	-9	-12	0
Groen beleggen	0	0	pm	pm	pm	pm	pm
Definitie Startups en scale-ups box 3 (*derving €95 mln in eerste 5 jaar)*	0	0	pm	pm	pm	pm	pm

4. Premies: Er is kritiek op de verhoging van de AOF-premie als onderdeel van de vrijheidsbijdrage, en het feit dat de AOF-premie structureel hoger ligt dan de uitgaven uit het AOF-fonds (tabel 3). Dit leidt inmiddels tot juridische procedures. De vrijheidsbijdrage gaat per 2027 in. Eventuele aanpassingen moeten in het Belastingplan 2027 worden verwerkt. In het coalitieakkoord is toegezegd dat overleg zal plaatsvinden met ondernemersorganisaties over de invulling van de vrijheidsbijdrage.

Tabel 3: budgettaire omvang vrijheidsbijdrage

Standen in miljoenen euro (+ is saldoverbeterend)	2026	2027	2028	2029	2030	2031	struc
Vrijheidsbijdrage							
Vrijheidsbijdrage burgers (TCF)	0	1.500	3.400	3.400	3.400	3.400	3.400
Vrijheidsbijdrage bedrijven (AOF-premie)	0	1.500	1.700	1.700	1.700	1.700	1.700

5. Zorg: Doordat de zorgpremies lastendekkend zijn, heeft besluitvorming over de zorguitgaven een doorwerking op de inkomstenkant. De compenserende lastenverzwaring in de eerste twee schijven van de inkomstenbelasting (€5 miljard) en de AOF-premie (€1,4 miljard), die volgt uit het verhogen van het eigen risico per 2027, kan mogelijk ter discussie komen te staan in augustus (zie ook tabel 4).

Tabel 4: budgettaire omvang compenserende premies eigen risico

Standen in miljoenen euro (+ is saldoverbeterend)	2026	2027	2028	2029	2030	2031	struc
Compenserende premies eigen risico							
IB (eerste en tweede schijf	0	3.025	3.258	3.960	4.132	4.256	4.956
AOF-premie	0	474	657	1.150	1.194	1.193	1.433

6. Fiscale regelingen: er zijn recent meerdere evaluaties van fiscale regelingen afgerond. De uitkomsten van deze evaluaties worden gewogen in de vierhoeken om te bepalen welke stappen het kabinet wil zetten. Daarnaast is er de motie Dassen die verzoekt opties uit te werken waarbij

de voorgenomen belastingverhoging op arbeid verminderd kan worden via dekking in het afschaffen of versoberen van fiscale regelingen.

7. Overig: verwerking maatregelen energiepakket, win-win regeling, plastictafel, motie Grinwis/Oosterhuis (transitiepad youngtimerregeling), motie Stultiens (verruiming HRA) en reguliere verwerking herijkingen en technische fiscale aanpassingen. Daarnaast kan de ontwikkeling van het conflict in het Midden-Oosten en de energieprijzen mogelijk resulteren in een zwaarder economisch scenario wat aanleiding kan geven tot additionele maatregelen. Hierbij is ook de toezegging of de envelop elektriciteitsprijzen naar voren gehaald kan worden relevant.

<u>Belastingplan</u>

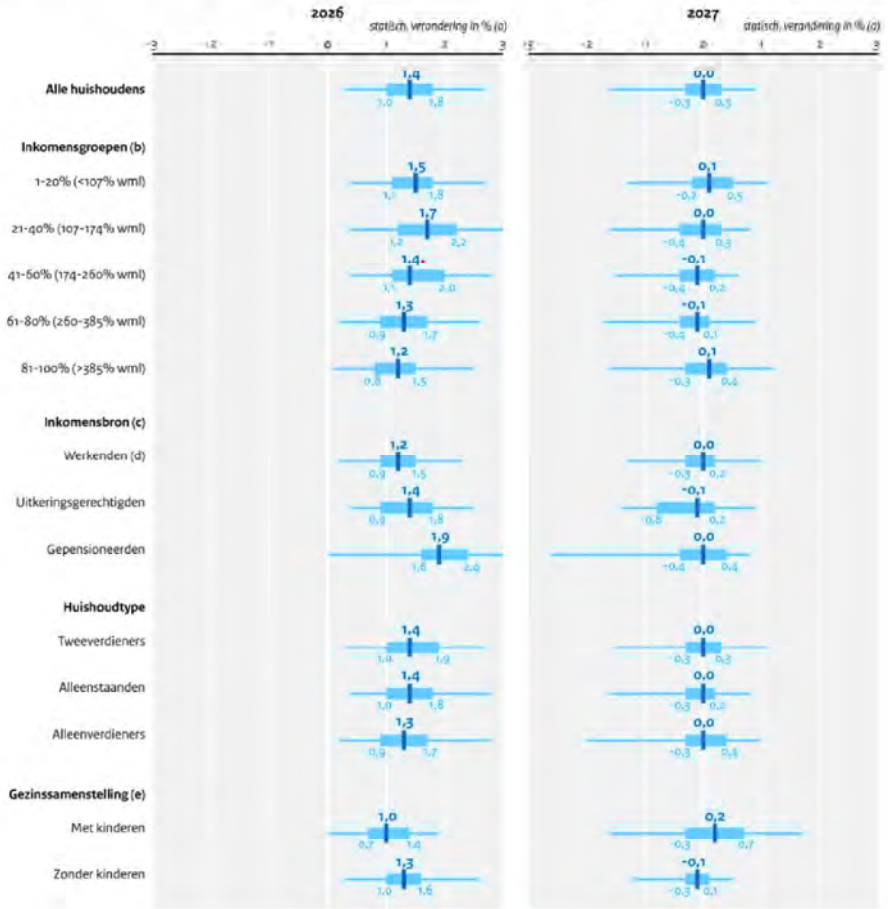
- Het Belastingplan 2027 leidt structureel tot een lastenverzwaring van ca € 9,5 miljard. De omvangrijkste maatregelen in het pakket Belastingplan 2027 zijn de hierboven genoemde IB-aanpassingen met betrekking tot de vrijheidsbijdrage en de compenserende lastenverzwaring.
- De andere grote aanpassingen (budgettair belang > € 100 miljoen) in het BP27 zijn hieronder weergegeven. Deze volgen allemaal uit het coalitieakkoord, het energiepakket of eerdere besluitvorming.
  - Tijdelijk verlengen accijnsverlaging benzine;
  - Afschaffen aftrek specifieke zorgkosten;
  - Afschaffen verlaagde btw-tarief sierteelt;
  - Bevriezen aftoppingsgrens pensioenopbouw;
  - Aanpassen behandeling valutaresultaten;
  - Verhogen onbelaste reiskostenvergoeding;
  - Tijdelijk verlagen mrb tarief bestelauto's;
  - Indexeren alcoholaccijns;
  - Afschaffen startersaftrek; en
  - Afschaffen werkkostenregeling vrijstelling voor branche-eigen bedrijfsproducten.

<u>Onderwerpen uitgavenkant augustus</u>

- Aan de uitgavenkant zijn de belangrijkste thema's de nog te realiseren besparingen bij SZW en VWS.
- Daarnaast worden de generale dossiers zoals asiel en uitvoeringsinformatie van SZW en VWS verwerkt en kunnen kasschuiven worden verwerkt indien hier budgettaire ruimte voor is. Ook verwachten we discussies omtrent o.a. Moerdijk en opvang Oekraïne (verlengen RTB).
- Verder kunnen gereserveerde intensiveringen op de Aanvullende Post (AP) na overeenstemming met u voor de kabinetsperiode worden overgeheveld bij Miljoenennota 2027 conform de startbrief.
- Indien besparingen niet tijdig worden doorgevoerd en/of generale dossiers leiden tot tegenvallers (o.a. als gevolg van cMEV) zal moeten worden bezien hoe om te gaan met de dekking hiervan, zoals bijv. niet overhevelen van AP-middelen.

Bijlage

Figuur 1: Koopkrachtontwikkeling in 2026 en 2027 bij CEP-raming

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

Ministerie van Financiën

TER BESLISSING
Aan
de minister
31/5

Dank, mooie opzet. Zou graag niet alleen willen analyseren en problemen benoemen, maar ook oplossingsrichtingen (uiteraard in lijn met op hoofdlijnen kabinetsbeleid).

nota

Outline Miljoenennota 2027 → ter bespreking

Directoraat-Generaal van de Rijksbegroting
Directie Begrotingszaken
afdeling Comptabele Regelgeving, Begroting en Verantwoording

Datum
29 mei 2026

Notanummer
2026-0000243232

Bijlagen
1. Outline
2. Bijlagen bij de Miljoenennota
3. Moties en toezeggingen

Aanleiding

Op dinsdag 15 september presenteert u de Miljoenennota (MJN) 2027 aan de Tweede Kamer. Voor de MJN is de bijgevoegde outline opgesteld. Na uw akkoord op de outline wordt deze uitgewerkt tot een eerste conceptversie die we op dinsdag 30 juni met u bespreken.

8

Beslispunten

- Bent u akkoord met de bijgevoegde outline van de MJN (bijlage 1)?
  - Indien gewenst bespreken wij de outline graag met u.

Goedom nog een moment proberen te prikken

Kernpunten

- Specifiek vragen we uw aandacht voor de voorgestelde invulling van:
  - De economische structuuranalyse, opgeknipt in twee delen (H1 in bijlage 1):
    - Analyse over de ontwikkeling van publieke investeringen ten opzichte van consumptieve uitgaven.
    - Beleidsdoelen, risico's en beheersing. Hierin worden ook verschillende moties (brede welvaart centraal, generatietoets, doelen van beleid) verwerkt.
  - Het themahoofdstuk (H3 in bijlage 1): onevenwichtigheden, vergrijzing en begrotingsbeleid.
  - De voorgestelde set aan bijlagen bij de MJN (bijlage 2).
  - Bijlage 3 bevat een voorlopig overzicht van de moties en toezeggingen.

Planning

Datum	Dag	Tijd	Miljoenennota 2026
30-06	Dinsdag	16:45–17:15	Bespreking eerste conceptversie Miljoenennota
13-08	Donderdag	16:15-16:45	Bespreking MR-versie Miljoenennota
19-08	Woensdag		Begrotingsraden week 1
26-08	Woensdag		Begrotingsraden week 2
28-08	Vrijdag		Aanleveren Miljoenennota bij Raad van State
11-09	Vrijdag		Miljoenennota onder embargo naar de Tweede Kamer
15-09	Dinsdag		Prinsjesdag

Communicatie
Besprekingen met u over de communicatie rond Prinsjesdag volgen in de tweede helft van augustus.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.

Ministerie van Financiën

T.B.V. GESPREK 10 JUNI 11:00-11:30
HEDEN
TER BESPREKING
Aan
de minister

Algemene Financiële en Economische Politiek

Persoonsgegevens

Datum
8 juni 2026

Notanummer
2026-0000251607

Bijlagen
geen

nota

Startnotitie augstusbesluitvorming

Aanleiding

Aankomende augustus vindt besluitvorming plaats over o.a. de inkomsten en koopkracht. Wij spreken u op 10 juni (11.00 – 11.30) en op 17 juni (13.00 – 13.45 samen met SFIN). In deze nota vindt u het voorgestelde proces en de belangrijkste inhoudelijk onderdelen.

Kernpunten

1. Proces en uitgangspunten inkomstenbesluitvorming

- De besluitvorming vindt plaats tussen vrijdag 14 augustus en vrijdag 28 augustus en wordt gecoördineerd door Financiën. De besluitvorming start met de publicatie van de cMEV (vrijdag 14 augustus). Deze publicatie biedt een actueel economisch beeld, raming van het EMU-saldo en koopkrachtraming. Deze vormen de cijferbasis en het startpunt voor de besluitvorming over koopkracht, en breder over de spreiding van de lasten. De resultaten van de besluitvorming worden vervolgens verwerkt in de MEV die uitkomt op Prinsjesdag.
- De inkomstenbesluitvorming vindt plaats in de vierhoek. Het betreft een beperkte periode voor besluitvorming omdat de begrotingsstukken uiterlijk 28 augustus ter akkoord voor moeten liggen in de MR. Aan het eind van augustus is ruimte gereserveerd voor politiek overleg.
- In augustus vindt in principe geen uitgavenbesluitvorming plaats. Uitgangspunt is dat eventuele generale claims worden afgewezen, er is geen ruimte voor budgettaire wensen en problemen zullen binnen de eigen begroting moeten worden opgelost. Eventuele besluitvorming over departementale begrotingen verloopt via de begrotingsraden.
- U wordt separaat geïnformeerd over het uitgavenbeeld. Alternatieve invullingen van maatregelen binnen het sociale domein (AOW, WIA, WW) en zorg (o.a. eigen risico) kunnen mogelijk ook effect hebben op de inkomstenbesluitvorming.
- Voor het zomerreces (3 juli) heeft u op het ministerie van Financiën gesprekken met (niet-)coalitiefracties en in de Kamer met de coalitiefracties. De MP sluit hierbij aan waar mogelijk. Daarnaast zult u samen met stasFIN aanschuiven bij het coalitieoverleg voor het reces. Voorbereiding voor deze gesprekken ontvangt u separaat.
- Er worden overleggen tussen u, StasFIN en de MP ingepland om over de ontwikkelingen in augustus te spreken.

Tabel 1: Schema besluitvorming

Augustusbesluitvorming	
Vr 14 aug	Publicatie cMEV
Vr 14 aug	Politieke vierhoek
Di 18 aug	Politieke vierhoek
Wo 19 aug	Reservering begrotingsraad
Do 20 aug	Reservering begrotingsraad
Vr 21 aug	Politieke vierhoek
Di 25 aug	Politieke vierhoek
Wo 26 aug	Reservering begrotingsraad
Do 27 aug	Reservering begrotingsraad
26-28 aug	Politiek overleg, invulling n.t.b.
Vr 28 aug	MR bespreking augustusbrief en pakket Belastingplan
Vr 28 aug	Deadline aanleveren begrotingsstukken en BP bij RvS

2. Het inkomstenkader

- Het inkomstenkader vormt de basis voor de augustusbesluitvorming. Alle maatregelen die worden afgesproken in augustus zullen landen in de tabel van het inkomstenkader. Voor maatregelen aanvullend op het Coalitieakkoord dient te worden gecompenseerd.
- In augustus sluiten we conform de begrotingsregels het inkomstenkader. Dit betekent dat lastenrelevante beleidsmaatregelen budgettair gedekt zijn en het inkomstenkader op 0 uitkomt. Daarbij is het uitgangspunt dat de maatregelen in elk jaar, over de kabinetsperiode en ook structureel budgettair gedekt zijn.
- Begin augustus zullen wij u informeren over de definitieve stand van het inkomstenkader voor de augustbesluitvorming.
- In de toelichting vindt u de voorlopige stand (tabel 8), inclusief toelichting per maatregel. De stand van het inkomstenkader kan nog wijzigen i.v.m. herijkingen van ramingen door het certificeringsproces van het CPB.
- Indien er sprake is van een mutatie van de Zvw-premies (door uitvoeringskosten) moet dit nog worden verwerkt in het inkomstenkader (compensatie d.m.v. lastenverlichting of -verzwaring omdat zorgpremies stijgen of dalen).

3. Koopkracht, armoede en energieprijzen

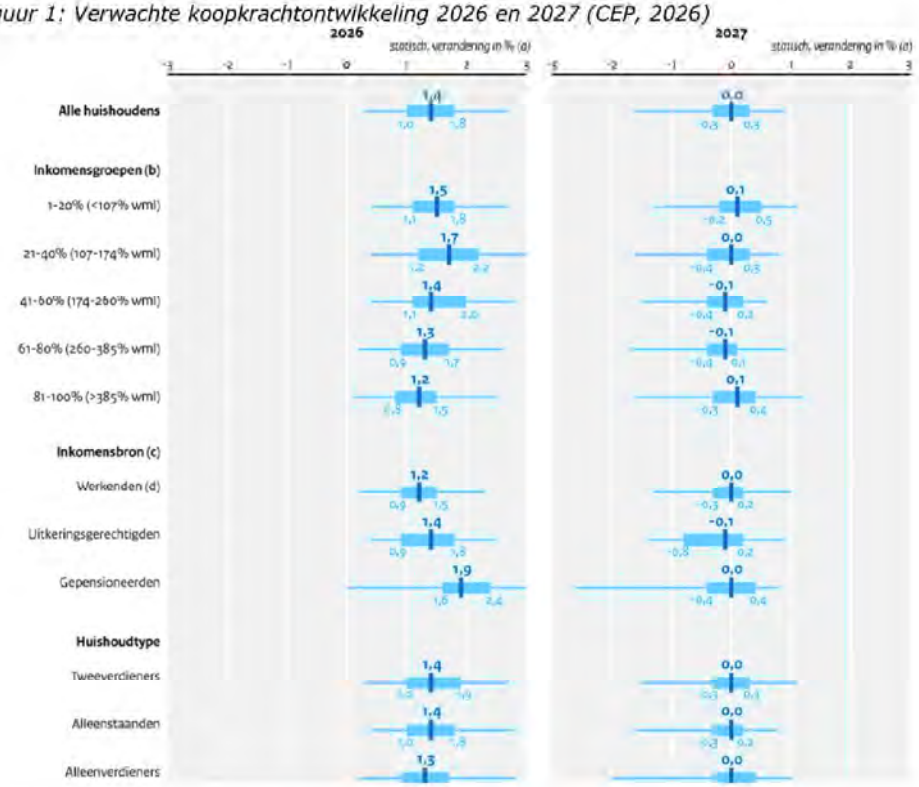
Bespreekpunt: Welke uitzoekpunten wilt u hier richting de besluitvorming op meegeven? Op welke wijze wilt u voldoen aan de motie Bikker die verzoekt de armoedecijfers te laten dalen?

- Op basis van de geraamde koopkrachtontwikkeling door het CPB zal er besluitvorming plaatsvinden over het koopkrachtbeeld voor 2027.
- Er bestaat grote onzekerheid over de koopkrachtcijfers vanwege de onzekere ontwikkeling rondom de energieprijzen en doorwerking in de inflatie. In de CEP raming (voorjaar 2026) wordt de mediane koopkrachtontwikkeling voor 2027 (t.o.v. 2026) geraamd op 0% (zie figuur 1). Het armoedepercentage komt uit op 2,5% in 2027 (ongewijzigd t.o.v. 2026) en kinderarmoede komt uit op 2,3% (ongewijzigd t.o.v. 2026). De gestegen energieprijzen zitten echter niet in het CEP-beeld waardoor het koopkrachtplaatje in de cMEV aanzienlijk anders uit kan vallen. Het scenario 'marktverwachtingen' van het

CPB (scenariostudie april 2026)[1] is het meest passende scenario om een beeld te krijgen van de koopkrachtontwikkeling, gegeven de prijsontwikkeling tot nu toe. In dit scenario komt de mediane koopkrachtontwikkeling uit op 0% in 2026 (-1,4% t.o.v. CEP) en juist wat positiever op 0,3% in 2027 (+0,3% t.o.v. het CEP). Hierbij is het CPB uitgegaan van een relatief snel einde van het conflict in het Midden-Oosten wat in hun raming leidt tot een inflatie van 3,8% in 2026 en 2,3% in 2027. Als de raming van de inflatie in de cMEV echter in de richting ligt van de raming van de Rabobank (3,0% in 2026 en 3,9% in 2027) zou het koopkrachtbeeld in 2027 een stuk negatiever uit kunnen komen en kan er zelfs sprake zijn van koopkrachtdaling.

- Aangezien inflatie voor iedere groep hetzelfde uitpakt in het koopkrachtbeeld, zal deze onzekerheid dus primair een effect hebben op de hoogte en niet zozeer op de verdeling.

Figuur 1: Verwachte koopkrachtontwikkeling 2026 en 2027 (CEP, 2026)

Tabel 2: Armoederaming (CEP 2026)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Personen in armoede (niveau in %)	3,0	2,5	2,5	2,5	2,5	2,6	2,7
Kinderen in armoede (niveau in %)	2,6	2,3	2,3	2,2	2,2	2,2	2,3

[1] Dit scenario gaat uit een stijging van de olieprijs per vat naar 110 dollar en een gestage daling richting eind 2026.

- Beleid dat in het coalitieakkoord is aangekondigd is verwerkt in dit CEP-beeld. Maatregelen uit het coalitieakkoord met het grootste effect op de mediane koopkrachtontwikkeling in 2027 zijn de vrijheidsbijdrage en de compenserende lastenverzwaring vanwege de lagere zorgkosten (hogere eigen risico leidt tot lagere zorgpremie en minder zorgconsumptie). Het aanpassen van deze maatregelen heeft dan ook effect op de koopkrachtcijfers.
- De Kamer heeft motie Bikker aangenomen die verzoekt dat de armoede in deze kabinetsperiode afneemt in plaats van toeneemt. Ook heeft de Kamer de motie Struijs- Van Brenk aangenomen over het voorkomen van de toename van energiearmoede.
- In het CEP blijft de armoede stabiel op 2,5% maar loopt deze op in 2030 naar 2,6%. De kinderarmoede neemt na 2027 af van 2,3% naar 2,2% en loopt na de kabinetsperiode weer op naar 2,3% (zie tabel 2). Omdat de armoede de afgelopen jaren sterk is afgenomen, wordt het steeds moeilijker en duurder om de armoede verder te laten dalen met het reguliere koopkrachtinstrumentarium. Dit komt doordat de mensen die nu nog onder de armoedegrens vallen, verder onder de grens zitten, zoals mensen die te maken hebben met multiproblematiek of die geen gebruik maken van inkomensregelingen waar zij recht op hebben
- Rekening houdend met de gestegen energieprijzen, zal de armoede waarschijnlijk verder oplopen. In het meest milde scenario van het CPB ('marktverwachtingen' zoals hierboven beschreven) loopt de armoede op naar 2,7% in 2026 en 2027. Deze oploop komt voor het grootste deel door de hogere energieprijzen en voor een minder groot deel door de hogere inflatie. Bij nog hogere prijzen zal de armoede verder toenemen.
- Gericht beleid op energiearmoede, zoals het noodfonds, is in dit geval het meest geschikte beleid om het effect van de opgelopen energieprijzen op de armoede te verzachten. Deze maatregelen zijn echter zeer beperkt zichtbaar in het armoedecijfer. Dit komt doordat het model uitgaat van gemiddelde energieprijzen, waardoor beleid gericht op de pieken in energieprijzen, zoals het noodfonds, beperkt effect heeft in het model. Analyses op basis van CBS microdata laten echter wel effect zien van gerichte beleidsmaatregelen.
- Mocht er de politieke wens zijn om heel direct te sturen op het armoedecijfer, dan is dat het meest effectief via de toeslagen. Het is echter erg duur om via de toeslagen de armoede verder te verlagen en bovendien gaat dit in tegen de wens uit het coalitieakkoord om het toeslagenstelsel te vereenvoudigen.

4. <u>Fiscale regelingen</u>

Besprekpunt: Hoe wilt u omgaan met de negatief geëvalueerde fiscale regelingen en de motie Dassen?

- Er zijn recentelijk een aantal fiscale regelingen negatief geëvalueerd. In de begrotingsregels is vastgelegd dat het uitgangspunt is om negatief geëvalueerde regelingen af te schaffen, aan te passen of in een kabinetsreactie na het eerstvolgende besluitvormingsmoment toe te lichten waarom de fiscale regeling gehandhaafd blijft. Het gaat om de volgende regelingen:
  - Fiscale regelingen bos-, natuur- en cultuurgronden
  - Verlaagd accijnstarief kleine brouwerijen
  - Werkkosten regeling (WKR)
- Daarnaast geldt voor de evaluatie van de jaarlijkse ouder-kindschenkvrijstelling dat de doelmatigheid niet kan worden beoordeeld omdat

de juiste hoogte van de vrijstelling onlosmakelijk verbonden is aan het maatschappelijke perspectief waartegen de schenk- en erfbelasting wordt beoordeeld. In dit geval vragen de begrotingsregels dat de kabinetsreactie ingaat op de mogelijkheden een dergelijke niet doorslaggevende evaluatie-uitkomst in de toekomst te voorkomen.

- Tabel 3 geeft de budgettaire opbrengst weer van het aanpassen of afschaffen van de negatief geëvalueerde onderdelen van deze fiscale regelingen.
- Motie Dassen is aangenomen die verzoekt opties in kaart te brengen waarbij de voorgenomen belastingverhogingen op arbeid uit het coalitieakkoord verminder kunnen worden via het aanpakken van ondoelmatige en ondoeltreffende fiscale regelingen.

Tabel 3: Fiscale regelingen

Maatregel	2027	2028	2029	2030	2031	Struc	Struc in
1 Jaarlijkse ouder-kindvrijstelling schenkbelasting*							
Aanpassen jaarlijkse ouder-kindvrijstelling schenkbelasting	PM	PM	PM	PM	PM	PM	PM
2 Fiscale regelingen bos-, natuur- en cultuurgronden							
Afschaffen bosbouwvrijstelling inkomstenbelasting (IB) en vennootschapsbelasting (Vpb)	0	33	34	34	34	35	2065
Afschaffen cultuurgrondvrijstelling overdrachtsbelasting (ovb)	0	169	169	169	169	169	2028
Afschaffen ovb natuurgrondvrijstelling	0	2	2	2	2	2	2028
Afschaffen ovb kavelruilvrijstelling	0	1	1	1	1	1	2028
3 Verlaagd accijnstarief kleine brouwerijen							
Afschaffen verlaagd accijnstarief voor kleine brouwerijen	0	2	2	2	2	2	2028
4 Werkkosten regeling (WKR)							
Afschaffen diensttijdvrijstelling WKR	0	43	43	43	43	43	2028
Toestaan samenloop reis- en thuiswerkkosten-vergoeding WKR	0	-74	-74	-74	-74	-74	2028
Verhogen eindheffingstarief WKR met 10%-punt	PM	PM	PM	PM	PM	PM	PM

5. <u>Box 3</u>

Bespreekpunt: Welke uitzoekpunten wilt u hier richting de besluitvorming op meegeven?

- Het kabinet heeft aangekondigd in augustus 2026 met maatregelen te komen om de ervaren nadelen van vermogensaanwassystematiek binnen de Wet werkelijk rendement te verzachten. In tabel 3 zijn de mogelijke aanpassingen binnen de Wet werkelijk rendement (WWR) box 3 weergegeven.
- De mogelijke introductie van een achterwaartse verliesverrekening (carry back) gaat gepaard met een aanzienlijke derving die van dekking moet worden voorzien (tabel 4). Over de invoering van de carry back moet dit jaar besloten worden om de Belastingdienst in staat te stellen de carry back uitvoerbaar te maken per inwerktreding van de Wet werkelijk rendement box 3.
- Daarnaast kan de definitie van startups en scale-ups worden uitbereid. De budgettaire gevolgen daarvan zijn nog niet gedekt.
- In de motie Eerdmans/Bikker wordt het kabinet opgeroepen de dekking voor de carry back te zoeken in het brede vermogensdomein. In tabel 5 zijn verschillende dekkingsopties binnen het vermogensdomein in kaart gebracht. De lijst is niet uitputtend.
- Over de budgettaire gevolgen van uitstel van de Wet werkelijk rendement en de overgang naar een volledige vermogenswinstbelasting bent u separaat geïnformeerd.

Tabel 4: mogelijke aanpassingen Wet werkelijk rendement box 3

Standen in miljoenen euro (+ is saldoverbeterend)	2028	2029	2030	2031	struc
Box 3					
1 jaar carry back	-1.236	-1.010	-526	-367	-12
2 jaar carry back	-2.269	-1.459	-1.016	-693	-22
Buitenlandse partiële belastingplicht	-23	-23	-23	-23	-23
Doorschuifregeling echtscheidingen en huwelijken	-3	-5	-9	-12	0
Groen beleggen	-200	-200	-200	-200	-200
Definitie Startups en scale-ups box 3**	-45	-24	-14	-8	0
Verlagen tarief met 1%-punt van 36% naar 35%	-218	-218	-218	-218	-218
Verhogen heffingsvrije resultaat met €100 naar €1.900	-70	-70	-70	-70	-70

* Derving is afhankelijk van vormgeving maatregel

** Is een ondergrens; dit kan afhankelijk van de reikwijdte van de nieuwe definitie meer worden

Tabel 5: mogelijke dekkingsopties binnen vermogensdomein

	Standen in miljoenen euro (+ is saldoverbeterend)	2027	2028	2029	2030	2031	struc
	Aanpakken belastingconstructies						
1	Aanpakken belastingconstructie in de schenkbelasting met papieren schenkingen*	153	153	153	153	153	153
	Actualiseren forfaits						
2	Moderniseren forfaits in schenk- en erfbelasting*		146	146	146	146	146
	Box 2						
3	Excessief lenen box 2, drempel van €500.000 naar €300.000 inclusief afschaffen uitzondering eigen woning						
	w.v. Saldo	*3.296*	*-7*	*-15*	*-22*	*-29*	*9*
	w.v. Kader	*57*	*57*	*57*	*57*	*57*	*57*
4	Excessief lenen box 2, drempel van €500.000 naar €100.000. inclusief afschaffen uitzondering eigen woning						
	w.v. Saldo	*9.659*	*-20*	*-41*	*-61*	*-81*	*24*
	w.v. Kader	*169*	*169*	*169*	*169*	*169*	*169*
	Vennootschapsbelasting						
5	Uniformeren Vpb met terugsluis box 2	1.129	1.071	1.014	956	898	841
	w.v Uniformeren tarief Vpb op 25%	*1.978*	*1.920*	*1.863*	*1.805*	*1.747*	*1.690*
	w.v Uniformeren tarief box 2 op 25%	*-849*	*-849*	*-849*	*-849*	*-849*	*-849*
6	Afschaffen lage vennootschapsbelasting (Vpb) tarief (uniformeren op 25,8%)	3.453	3.396	3.338	3.280	3.222	3.165
7	Verhogen lage Vpb tarief 21,1% (nu 19%)	1.237	1.206	1.175	1.143	1.112	1.081
8	Verlagen schijfgrens Vpb van €200.000 naar €100.000	1.259	1.234	1.210	1.185	1.160	1.136

** Als deze maatregelen beide worden genomen, levert het minder op dan de optelsom. De rekenrente waarmee in de forfaits wordt gerekend, is namelijk dezelfde die over papieren schenkingen in rekening gebracht wordt.*

6. Overig

Daarnaast verwachten we dat er in augustus nog een aantal dossiers/aangenomen moties op tafel komen in de categorie overig. Hieronder hebben we de belangrijkste samengevat:

- Vrijheidsbijdrage
  - Er is kritiek op de verhoging van de AOF-premie als onderdeel van de vrijheidsbijdrage, en het feit dat de AOF-premie structureel hoger ligt dan de uitgaven uit het AOF-fonds. Dit leidt inmiddels tot juridische procedures. De vrijheidsbijdrage gaat per 2027 in. Eventuele aanpassingen in de techniek moeten in het Belastingplan 2027 worden verwerkt. De hoogte van de premie zelf wordt met een ministeriële regeling via de minister SZW vastgelegd. In het coalitieakkoord is toegezegd dat overleg zal plaatsvinden met ondernemersorganisaties over de invulling van de vrijheidsbijdrage. Dinsdag 9 juli wordt over de motie Dijk (SP) gestemd waarin het kabinet wordt verzocht de AOF-premie en het geld in arbeidsongeschiktheidsfonds te gebruiken voor het doel, niet de premie te verhogen en voor iets anders te gebruiken.
- Compenserende lastenverzwaringen zorg inkomstenbelasting

- Doordat de zorgpremies lastendekkend zijn, heeft besluitvorming over de zorguitgaven een doorwerking op de inkomstenkant. De compenserende lastenverzwaring in de eerste twee schijven van de inkomstenbelasting (struc. €5 miljard) en de AOF-premie (struc. €1,4 miljard), die volgt uit het verhogen van het eigen risico per 2027, kan mogelijk ter discussie komen te staan in augustus.

- Motie Grinwis en Oosterhuis: verzoekt om een geleidelijker transitiepad voor de versobering van de youngtimerregeling in kaart te brengen en in wetgeving te verwerken.
  - De Kamer wil een geleidelijker transitiepad voor de versobering die met een amendement is toegevoegd aan het vorige Belastingplan. Het aanpassen van het transitiepad leidt tot een derving. Conform de motie zijn hier opties voor in kaart gebracht, inclusief dekking.
  - Deze opties worden voorgelegd aan de stasFIN met het ambtelijke advies om alleen opties in kaart te brengen en die open neer te leggen aan de Kamer.
- Motie Stultiens: verzoekt de gevolgen van de verhoging van het tarief tweede schijf op de hypotheekrenteaftrek (HRA) ongedaan te maken.
  - Deze motie raakt ook aan de discussie over de compenserende lastenverzwaring zorg in de inkomstenbelasting die leidt tot een verhoging van het tarief tweede schijf en daarmee het maximale aftrektarief. Deze koppeling is enigszins vreemd, omdat die – in de geest van de motie – waarschijnlijk eenzijdig bedoeld wordt. Met andere woorden: een verlaging van het tarief tweede schijf zal waarschijnlijk niet leiden tot een oproep om de HRA te verruimen.
  - De motie roept in eerste instantie op om het maximale aftrektarief los te koppelen van het tarief in de tweede schijf. Dat is een structuurwijziging voor de Belastingdienst en is de komende jaren niet mogelijk. Het ander genoemde alternatief is het verhogen van het eigenwoningforfait. Deze lastenverzwaring kan het voordeel van de verhoging van het maximale aftrektarief terugdraaien, maar betekent wel een herverdeling van woningbezitters zonder hypotheek naar woningbezitters met hypotheek.
- Plastictafel/motie Stultiens
  - Het vorige kabinet heeft besloten om het niet invoeren van de plastic heffing te dekken met het hervormen & verhogen van de afvalstoffenbelasting & het aanscherpen van de CO_2-heffing voor afvalverbrandingsinstallaties (AVI's). Dit is ook verwerkt in wetgeving.
  - Naar aanleiding van zorgen uit de sector is de Werkgroep afvalsector ingericht die heeft gezocht naar alternatieve voorstellen. Deze voorstellen moeten worden gewogen door het kabinet. De stasFIN en minKGG hebben hier in juni meerdere overleggen over.
  - De motie Stultiens roept het kabinet op om de budgettaire opgave zoveel mogelijk in te vullen met alternatieve maatregelen.
- Toezegging Bontenbal: kijken of envelop elektriciteitsprijzen uit het CA naar voren gehaald kan worden.
  - In het coalitieakkoord is van 2028 t/m 2035 een envelop aan de inkomstenkant van de begroting beschikbaar gesteld voor het verlagen van de elektriciteitsprijs van de (basis) industrie die veel elektriciteit verbruikt.
  - In het debat over de hoge energie- en brandstofprijzen is er aan het lid Bontenbal toegezegd dat er wordt gekeken of deze envelop naar

voren gehaald kan worden. Omdat er geen middelen zijn gereserveerd voor 2027 leidt dit tot een derving en een negatief saldo-effect.
    - Er wordt vanuit Europa gewerkt aan een energiepakket, met daarin mogelijk het voorstel om vanaf 2028 elektriciteit lager te belasten ten opzichte van gas. Als dit onderdeel in het pakket zit, dan zal ofwel de belasting op gas verhoogd moeten worden, of de envelop hiervoor gebruikt moeten worden, of op dat moment alternatieve dekking te zoeken.
    - Als hiertoe wordt besloten moet er tegelijk een besluit worden genomen over de invulling van de envelop. Om een fiscale maatregel in te laten gaan per 2027 moet het namelijk in augustus verwerkt worden in het Belastingplan 2027.
    - Daarnaast is de motie Bontenbal aangenomen om de resterende structurele middelen van het energiepakket in te zetten voor verbetering van fiscale investeringsaftrekken, een win-winlening en een EU-beleggingsrekening. Hier ligt deze zomer nog geen uitgewerkt voorstel voor, met ambtelijk EZ koersen we op besluitvorming in 2027.
- Reguliere besluitvorming technische fiscale aanpassingen
    - In de augustusbesluitvorming worden ook de budgettaire gevolgen verwerkt van de kleine, technische fiscale aanpassingen die in het najaar in wetgeving worden verwerkt.

Toelichting

- In tabel 8 vindt u de voorlopige stand van het inkomstenkader. De stand kan nog wijzigen i.v.m. herijkingen door het certificeringsproces van het CPB.
- De maatregelen uit het maatregelenpakket energieschok moeten nog budgettair worden verwerkt in het inkomstenkader. Daarom zijn de maatregelen opgenomen in de inkomstenkadertabel.
- Het energiepakket is gedekt en wordt boekhoudkundig verwerkt. Nieuwe ontwikkelingen na het energiepakket leiden tot een beperkt tekort in het inkomstenkader van €225 mln. over de kabinetsperiode (t/m 2031) en een structureel tekort van €84 mln.
- Begin augustus zullen wij u informeren over de definitieve stand van het inkomstenkader voor de augustbesluitvorming.

Tabel 8: voorlopige stand inkomstenkader

	Standen in miljoenen euro (+ is saldoverbeterend)	2026	2027	2028	2029	2030	2031	struc
	Herijkingen							
1	Afschaffen accijns teruggaafregeling voor biobrandstoffen	0	2	2	2	2	2	2
2	Invoeren fiscale regeling werknemersopties voor startups en scale-ups	0	-5	-4	-5	-5	-6	-7
3	Afschaffen verlaagde btw-tarief voor sierteelt	0	0	8	8	8	8	8
4	Afschaffen aftrek specifieke zorgkosten	0	0	27	27	27	27	27
5	Bevriezen aftoppingsgrens pensioenopbouw voor zes jaar	0	-4	-5	-8	-14	-18	-24
6	Indexeren alcoholaccijns	0	0	-1	-1	-1	0	-1
7	Verhogen onbelaste reiskostenvergoeding naar € 0,25 per km	11	6	1	2	1	1	1
8	Tijdelijk verlagen mrb tarief bestelauto's van ondernemers met 50%	-10	0	0	0	0	0	0
	Verplichte implementatie EU-richtlijn							
9	Implementatie VAT in the Digital Age (VIDA)	0	0	-44	-92	-92	-92	-92
	Totaal exclusief maatregelenpakket energieschok	**1**	**1**	**-14**	**-65**	**-72**	**-76**	**-84**
	Maatregelenpakket energieschok (al besloten)							
10	Verhogen onbelaste reiskostenvergoeding naar € 0,25 per kilometer	-155	-191	-223	-218	-212	-207	-207
11	Tijdelijk verlagen mrb tarief bestelauto's van ondernemers met 50%	-150	0	0	0	0	0	0
12	Tijdelijk verlagen motorrijtuigenbelasting tarief vrachtauto's naar nihil – van 1 juli t/m december	-35	0	0	0	0	0	0
13	Verhogen aftrekpercentage EIA naar 45,5%	0	0	0	0	0	0	0
14	Envelop nader uit te werken verbeteringen fiscale investeringsaftrekken, win-winlening en/of EU-beleggingsrekening	0	0	0	0	0	0	-152
15	Tijdelijk verlagen tarieven vrachtwagenheffing	-80	0	0	0	0	0	0
16	Indexeren alcoholaccijns	0	26	47	70	90	110	130
17	Afschaffen startersaftrek	0	116	116	113	110	108	103
18	Afschaffen gerichte WKR-vrijstelling korting branche-eigen producten	0	126	126	126	126	126	126
	Totaal	**-419**	**76**	**50**	**24**	**40**	**59**	**-86**

Toelichting maatregelen

1. *Herijking - afschaffen accijns teruggaafregeling voor biobrandstoffen*

In de Voorjaarsnota 2026 zijn de budgettaire gevolgen verwerkt van het herzien van de accijns teruggaafregeling voor biobrandstoffen. Bij de nadere uitwerking is er gekozen om de regeling niet te herzien maar af te schaffen. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

2. *Herijking - invoeren fiscale regeling werknemersopties voor startups en scale-ups*

In de Voorjaarsnota 2025 zijn de budgettaire gevolgen verwerkt van het invoeren van een nieuwe fiscale regeling voor werknemersopties van startups en scale-ups. De raming van deze maatregel is geactualiseerd en aangepast na het doorlopen van het certificeringsproces met het CPB. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

3. *Herijking - afschaffen verlaagde btw-tarief voor sierteelt*

In de startnota zijn de budgettaire gevolgen verwerkt van het afschaffen van het verlaagde btw-tarief voor de levering van sierteeltproducten. De raming van deze maatregel is geactualiseerd en aangepast na het doorlopen van het certificeringsproces met het CPB. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

4. *Herijking - afschaffen aftrek specifieke zorgkosten*

In de startnota zijn de budgettaire gevolgen verwerkt van het afschaffen van de aftrek en tegemoetkoming specifieke zorgkosten. De raming van deze maatregel is aangepast na het doorlopen van het certificeringsproces met het CPB. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

5. *Herijking - bevriezen aftoppingsgrens pensioenopbouw voor zes jaar*

In de startnota zijn de budgettaire gevolgen verwerkt van het bevriezen van de aftoppingsgrens pensioenopbouw. De raming van deze maatregel is aangepast na het doorlopen van het certificeringsproces met het CPB. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

6. *Herijking - indexeren alcoholaccijns*

In de Kamerbrief maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok is aangegeven dat het pakket energiemaatregelen (gedeeltelijk) wordt gedekt met het indexeren van de alcoholaccijns. Bij de raming van deze maatregel is een afrondingsfout gemaakt bij de bedragen voor 2028 t/m 2030 en structureel. Met deze herijking wordt dit hersteld.

7. *Herijking - verhogen onbelaste reiskostenvergoeding naar € 0,25 per km*

In de Kamerbrief maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok is aangegeven dat de onbelaste reiskostenvergoeding wordt verhoogd. De raming van deze maatregel is aangepast na het doorlopen van het certificeringsproces met het CPB. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

8. *Herijking - tijdelijk verlagen motorrijtuigenbelasting tarief bestelauto's van ondernemers met 50%*

In de Kamerbrief maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok is aangegeven dat het mrb tarief voor bestelauto's van ondernemers tijdelijk wordt verlaagd. De raming van deze maatregel is aangepast na het doorlopen van het certificeringsproces met het CPB. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

9. Implementatie Europese wetgevingspakket VIDA

De EU heeft in maart 2025 het wetgevingspakket VIDA gepubliceerd met nieuwe btw-regels. De budgettaire effecten moeten worden verwerkt.

10. Verhogen onbelaste reiskostenvergoeding naar € 0,25 per kilometer

In de Kamerbrief maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok is aangegeven dat de maximale onbelaste reiskostenvergoeding met terugwerkende kracht voor heel 2026 wordt verhoogd naar € 0,25 per kilometer. De raming van deze maatregel is herijkt (zie hierboven).

11. Tijdelijk verlagen mrb tarief bestelauto's van ondernemers met 50%

In de Kamerbrief maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok is aangegeven dat het mrb tarief voor bestelauto's van ondernemers per 1 juli tot eind dit jaar met 50% wordt verlaagd. De raming van deze maatregel is herijkt (zie hierboven).

12. Tijdelijk verlagen motorrijtuigenbelasting tarief vrachtauto's naar nihil – van 1 juli t/m december

In de Kamerbrief maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok is aangegeven dat de mrb voor vrachtauto's per 1 juli tot eind dit jaar wordt verlaagd naar een nihiltarief.

13. Verhogen aftrekpercentage Energie-investeringsaftrek naar 45,5%

In de Kamerbrief maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok is aangegeven dat het aftrekpercentage van de Energie-Investeringsaftrek per 1 januari 2027 wordt verhoogd van 40% naar 45,5%.

14. Envelop nader uit te werken verbeteringen fiscale investeringsaftrekken, win-winlening en/of EU-beleggingsrekening

Conform de motie Bontenbal c.s.[2] zijn de resterende structurele middelen uit het maatregelenpakket energieschok gereserveerd voor verbetering van fiscale investeringsaftrekken, een win-winlening en een EU-beleggingsrekening.

15. Tijdelijk verlagen tarieven vrachtwagenheffing

Conform de moties Flach c.s.[3] en Eerdmans/Wilders[4] wordt het tarief voor de vrachtwagenheffing tijdelijk verlaagd.

16. Indexeren alcoholaccijns

In de Kamerbrief maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok is aangegeven dat vanaf 1 januari 2027 de accijns op alcoholhoudende dranken jaarlijks wordt geïndexeerd. De raming van deze maatregel is herijkt (zie hierboven).

17. Afschaffen startersaftrek

In de Kamerbrief maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok is aangegeven dat de startersaftrek wordt afgeschaft.

18. Afschaffen gerichte WKR vrijstelling korting branche-eigen producten

---

[2] Kamerstukken II, 2025-26, 36 933, nr. 31
[3] Kamerstukken II 2025/26, 36 933, nr. 30
[4] Kamerstukken II 2025/26, 36933, nr. 4

Conform de eerdergenoemde motie Flach c.s. wordt het voorstel voor de versobering van de kleinschaligheidsinvesteringsaftrek (KIA) in het maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok ingetrokken. Deze wordt vervangen met het afschaffen van de gerichte vrijstelling voor korting op branche-eigen producten in de werkkostenregeling.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.

woe 17/6, 13.15 - 13.45 uur
Thorbeckezaal, a2.

Ministerie van Financiën

Overleg zonder ambtelijke ondersteuning en is vooral politiek van aard.
Stuk prima, nemen we onder de arm mee, dank.

TER BESLISSING
Aan ~~14/6~~
dé-minister
de staatssecretaris van Financiën

Directie Algemene Financiële en Economische Politiek

Persoonsgegevens

nota

Bespreekstuk augustus voor coalitieoverleg

Datum
11 juni 2026

Notanummer
2026-0000257300

Bijlagen
1. Bespreekstuk

Aanleiding

Aankomende woensdag 17 juni (~~13:30 – 14:00~~ 13.15 - 13.45) sluit u beiden aan bij het coalitieoverleg om de augustusbesluitvorming te bespreken.

Beslispunten

Bijgevoegd stuk gaat in op de planning en het proces rondom de augustusbesluitvorming.

- Bent u (beiden) akkoord met de opzet van dit stuk?
- Zo ja, wilt u (beiden) het stuk vooraf verzenden naar het coalitieoverleg of onder de arm meenemen?

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

2026-06-14

Ministerie van Financiën

TER BESLISSING
Aan

de staatssecretaris van Financiën

Directie Algemene Financiële en Economische Politiek

Persoonsgegevens

nota

Bespreekstuk augustus voor coalitieoverleg

Datum
11 juni 2026

Notanummer
2026-0000257300

Bijlagen
1. Bespreekstuk

Aanleiding

Aankomende woensdag 17 juni (13:30 – 14:00) sluit u beiden aan bij het coalitieoverleg om de augustusbesluitvorming te bespreken.

Beslispunten

Bijgevoegd stuk gaat in op de planning en het proces rondom de augustusbesluitvorming.

- Bent u (beiden) akkoord met de opzet van dit stuk?
- Zo ja, wilt u (beiden) het stuk vooraf verzenden naar het coalitieove onder de arm meenemen?

onder de arm

ook goed om "de grote brokken" te delen, maar kan mondeling

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

2026-06-15

Ministerie van Financiën

HEDEN
TER BESPREKING
Aan

de staatssecretaris van Financiën

nota

Startoverleg augustusbesluitvorming

Algemene Financiële en Economische Politiek

Persoonsgegevens

Datum
17 juni 2026

Notanummer
2026-0000257337

Bijlagen
geen

Aanleiding

Aankomende augustus vindt besluitvorming plaats over o.a. de inkomsten en koopkracht. Wij spreken u op 17 juni. In deze nota vindt u het voorgestelde proces en de belangrijkste inhoudelijk onderdelen. Bij de onderdelen 3, 4, 5 en 6 zijn bespreekpunten opgenomen.

Kernpunten

1. Proces en uitgangspunten inkomstenbesluitvorming

- De besluitvorming vindt plaats tussen vrijdag 14 augustus en vrijdag 28 augustus en wordt gecoördineerd door Financiën. De besluitvorming start met de publicatie van de cMEV (vrijdag 14 augustus). Deze publicatie biedt een actueel economisch beeld, raming van het EMU-saldo en koopkrachtraming. Deze vormen de cijferbasis en het startpunt voor de besluitvorming over koopkracht, en breder over de spreiding van de lasten. De resultaten van de besluitvorming worden vervolgens verwerkt in de MEV die uitkomt op Prinsjesdag.
- De inkomstenbesluitvorming vindt plaats in de vierhoek. Het betreft een beperkte periode voor besluitvorming omdat de begrotingsstukken uiterlijk 28 augustus ter akkoord voor moeten liggen in de MR. Aan het eind van augustus is ruimte gereserveerd voor politiek overleg.
- In augustus vindt in principe geen uitgavenbesluitvorming plaats. Uitgangspunt is dat eventuele generale claims worden afgewezen, er is geen ruimte voor budgettaire wensen en problemen zullen binnen de eigen begroting moeten worden opgelost. Eventuele besluitvorming over departementale begrotingen verloopt via de begrotingsraden.
- U (minister) wordt separaat geïnformeerd over het uitgavenbeeld. Alternatieve invullingen van maatregelen binnen het sociale domein (AOW, WIA, WW) en zorg (o.a. eigen risico) kunnen mogelijk ook effect hebben op de inkomstenbesluitvorming.

dat hoor ik dan graag ook

- Er worden overleggen tussen u beiden en de MP ingepland om over de ontwikkelingen in augustus te spreken.

Tabel 1: concept schema besluitvorming

Augustusbesluitvorming	
Vr 14 aug	Publicatie cMEV
Vr 14 aug	Reservering politieke vierhoek
Di 18 aug	Reservering politieke vierhoek
Wo 19 aug	Reservering begrotingsraad
Do 20 aug	Reservering begrotingsraad
Vr 21 aug	Reservering politieke vierhoek
Di 25 aug	Reservering politieke vierhoek
Wo 26 aug	Reservering begrotingsraad
Do 27 aug	Reservering begrotingsraad
26-28 aug	Reservering Politiek overleg, invulling n.t.b.
Vr 28 aug	MR bespreking augustusbrief en pakket Belastingplan
Vr 28 aug	Deadline aanleveren begrotingsstukken en BP bij RvS

2. Het inkomstenkader

- Het inkomstenkader vormt de basis voor de augustusbesluitvorming. Alle maatregelen die worden afgesproken in augustus zullen landen in de tabel van het inkomstenkader. Voor maatregelen aanvullend op het Coalitieakkoord dient te worden gecompenseerd.
- In augustus sluiten we conform de begrotingsregels het inkomstenkader. Dit betekent dat lastenrelevante beleidsmaatregelen budgettair gedekt zijn en het inkomstenkader op 0 uitkomt. Daarbij is het uitgangspunt dat de maatregelen in elk jaar, over de kabinetsperiode en ook structureel budgettair gedekt zijn.
- Begin augustus zullen wij u informeren over de definitieve stand van het inkomstenkader voor de augustbesluitvorming.
- In de toelichting vindt u de voorlopige stand (tabel 8), inclusief toelichting per maatregel. De stand van het inkomstenkader kan nog wijzigen i.v.m. herijkingen van ramingen door het certificeringsproces van het CPB.
- Indien er sprake is van een mutatie van de Zvw-premies (door uitvoeringskosten) moet dit nog worden verwerkt in het inkomstenkader (compensatie d.m.v. lastenverlichting of -verzwaring omdat zorgpremies stijgen of dalen).

3. Koopkracht, armoede en energieprijzen

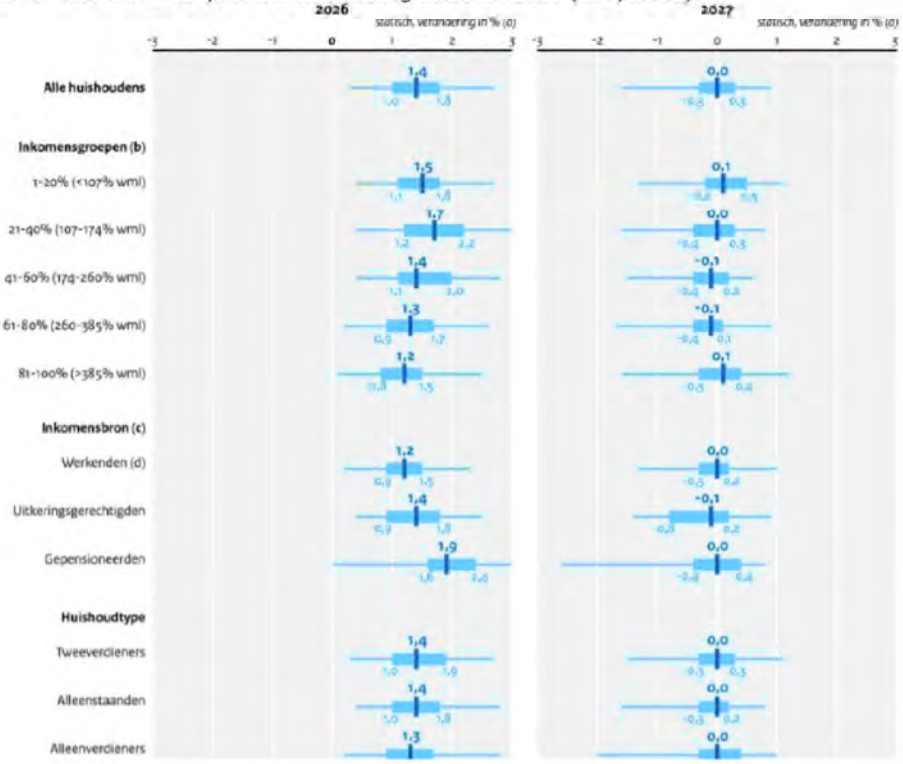
Bespreekpunt: Welke uitzoekpunten wilt u hier richting de besluitvorming op meegeven? Op welke wijze wilt u voldoen aan de motie Bikker die verzoekt de armoedecijfers te laten dalen?

- Op basis van de geraamde koopkrachtontwikkeling door het CPB zal er besluitvorming plaatsvinden over het koopkrachtbeeld voor 2027.
- Er bestaat grote onzekerheid over de koopkrachtcijfers vanwege de onzekere ontwikkeling rondom de energieprijzen en doorwerking in de inflatie. In de CEP raming (voorjaar 2026) wordt de mediane koopkrachtontwikkeling voor 2027 (t.o.v. 2026) geraamd op 0% (zie figuur 1). Het armoedepercentage komt uit op 2,5% in 2027 (ongewijzigd t.o.v. 2026) en kinderarmoede komt uit op 2,3% (ongewijzigd t.o.v. 2026).
- De gestegen energieprijzen zitten echter niet in het CEP-beeld waardoor het koopkrachtplaatje in de cMEV aanzienlijk anders uit kan vallen. Het scenario

'marktverwachtingen' van het CPB (scenariostudie april 2026)[1] geeft een mogelijk beeld van de koopkrachtontwikkeling, gegeven de prijsontwikkeling tot nu toe. In dit scenario komt de mediane koopkrachtontwikkeling uit op 0% in 2026 (-1,4% t.o.v. CEP) en juist wat positiever op 0,3% in 2027 (+0,3% t.o.v. het CEP). Hierbij is het CPB uitgegaan van een relatief snel einde van het conflict in het Midden-Oosten wat in hun raming leidt tot een inflatie van 3,8% in 2026 en 2,3% in 2027.

- De DNB juniraming geeft echter alweer een ander beeld. Alhoewel de inflatie in 2027 (2,3%) iets lager uitkomt dan in 2026 (2,7%), is ook de loongroei in 2027 (3,2%) lager dan in 2026 (4,0%). Onderaan de streep lijkt dit een negatieve invloed te hebben op de koopkrachtontwikkeling en zou je een negatiever beeld verwachten dan in het CPB scenario.
- Aangezien inflatie voor iedere groep hetzelfde uitpakt in het koopkrachtbeeld, zal deze onzekerheid dus primair een effect hebben op de hoogte en niet zozeer op de verdeling. De loonontwikkeling kan wel iets schever doorwerken.

Figuur 1: Verwachte koopkrachtontwikkeling 2026 en 2027 (CEP, 2026)

Tabel 2: Armoederaming (CEP 2026)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Personen in armoede (niveau in %)	3,0	2,5	2,5	2,5	2,5	2,6	2,7
Kinderen in	2,6	2,3	2,3	2,2	2,2	2,2	2,3

[1] Dit scenario gaat uit een stijging van de olieprijs per vat naar 110 dollar en een gestage daling richting eind 2026.

armoede (niveau in %)							

- Beleid dat in het coalitieakkoord is aangekondigd is verwerkt in dit CEP-beeld. Maatregelen uit het coalitieakkoord met het grootste effect op de mediane koopkrachtontwikkeling in 2027 zijn de vrijheidsbijdrage en de compenserende lastenverzwaring vanwege de lagere zorgkosten (hogere eigen risico leidt tot lagere zorgpremie en minder zorgconsumptie). Het aanpassen van deze maatregelen heeft dan ook effect op de koopkrachtcijfers.
- De Kamer heeft motie Bikker aangenomen die verzoekt dat de armoede in deze kabinetsperiode afneemt in plaats van toeneemt. Ook heeft de Kamer de motie Struijs- Van Brenk aangenomen over het voorkomen van de toename van energiearmoede.
- In het CEP blijft de armoede stabiel op 2,5% maar loopt deze op in 2030 naar 2,6%. De kinderarmoede neemt na 2027 af van 2,3% naar 2,2% en loopt na de kabinetsperiode weer op naar 2,3% (zie tabel 2). Omdat de armoede de afgelopen jaren sterk is afgenomen, wordt het steeds moeilijker en duurder om de armoede verder te laten dalen met het reguliere koopkrachtinstrumentarium. Dit komt doordat de mensen die nu nog onder de armoedegrens vallen, verder onder de grens zitten, zoals mensen die te maken hebben met multiproblematiek of die geen gebruik maken van inkomensregelingen waar zij recht op hebben
- Rekening houdend met de gestegen energieprijzen, zal de armoede waarschijnlijk verder oplopen. In het meest milde scenario van het CPB ('marktverwachtingen' zoals hierboven beschreven) loopt de armoede op naar 2,7% in 2026 en 2027. Deze oploop komt voor het grootste deel door de hogere energieprijzen en voor een minder groot deel door de hogere inflatie. Bij nog hogere prijzen zal de armoede verder toenemen.
- Gericht beleid op energiearmoede, zoals het noodfonds, is in dit geval het meest geschikte beleid om het effect van de opgelopen energieprijzen op de armoede te verzachten. Deze maatregelen zijn echter zeer beperkt zichtbaar in het armoedecijfer. Dit komt doordat het model uitgaat van gemiddelde energieprijzen, waardoor beleid gericht op de pieken in energieprijzen, zoals het noodfonds, beperkt effect heeft in het model. Analyses op basis van CBS microdata laten echter wel effect zien van gerichte beleidsmaatregelen.
- Mocht er de politieke wens zijn om heel direct te sturen op het armoedecijfer, dan is dat het meest effectief via de toeslagen. Het is echter erg duur om via de toeslagen de armoede verder te verlagen en bovendien gaat dit in tegen de wens uit het coalitieakkoord om het toeslagenstelsel te vereenvoudigen.

4. Fiscale regelingen

Besprekpunt: Hoe wilt u omgaan met de negatief geëvalueerde fiscale regelingen en de motie Dassen?

- Er zijn recentelijk een aantal fiscale regelingen negatief geëvalueerd. In de begrotingsregels is vastgelegd dat het uitgangspunt is om negatief geëvalueerde regelingen af te schaffen, aan te passen of in een kabinetsreactie na het eerstvolgende besluitvormingsmoment toe te lichten waarom de fiscale regeling gehandhaafd blijft. Het gaat om de volgende regelingen:
  - Fiscale regelingen bos-, natuur- en cultuurgronden
  - Verlaagd accijnstarief kleine brouwerijen

- Ook de Werkkosten regeling (WKR) is recent geëvalueerd. Als systeem is de WKR doeltreffend en deels doelmatig, maar uit de evaluatie van de WKR volgen een aantal aanbevelingen om de WKR te vereenvoudigen. Enkele van deze aanbevelingen hebben budgettaire gevolgen. In het verleden is het uitgangspunt vaak toegepast om aanpassingen binnen de WKR neutraal vorm te geven binnen de WKR als geheel. In de kabinetsreactie bij de evaluatie is aangegeven dat het kabinet tegen de achtergrond van dit uitgangspunt in augustus zal wegen hoe het hierin wil handelen.
- Daarnaast geldt voor de evaluatie van de jaarlijkse ouder-kindschenkvrijstelling dat de doelmatigheid niet kan worden beoordeeld omdat de juiste hoogte van de vrijstelling onlosmakelijk verbonden is aan het maatschappelijke perspectief waartegen de schenk- en erfbelasting wordt beoordeeld. In dit geval vragen de begrotingsregels dat de kabinetsreactie ingaat op de mogelijkheden een dergelijke niet doorslaggevende evaluatie-uitkomst in de toekomst te voorkomen.
- Tabel 3 geeft de budgettaire opbrengst weer van het aanpassen of afschaffen van de negatief geëvalueerde onderdelen van deze fiscale regelingen.
- Motie Dassen is aangenomen die verzoekt opties in kaart te brengen waarbij de voorgenomen belastingverhogingen op arbeid uit het coalitieakkoord verminder kunnen worden via het aanpakken van ondoelmatige en ondoeltreffende fiscale regelingen.

Tabel 3: Fiscale regelingen

Maatregel	2027	2028	2029	2030	2031	Struc	Struc in
1 Fiscale regelingen bos-, natuur- en cultuurgronden							
Afschaffen bosbouwvrijstelling inkomstenbelasting (IB) en vennootschapsbelasting (Vpb)	0	33	34	34	34	35	2065
Afschaffen cultuurgrondvrijstelling overdrachtsbelasting (ovb)	0	169	169	169	169	169	2028
Afschaffen ovb natuurgrondvrijstelling	0	2	2	2	2	2	2028
Afschaffen ovb kavelruilvrijstelling	0	1	1	1	1	1	2028
2 Verlaagd accijnstarief kleine brouwerijen							
Afschaffen verlaagd accijnstarief voor kleine brouwerijen	0	2	2	2	2	2	2028
3 Werkkosten regeling (WKR)							
Afschaffen diensttijdvrijstelling WKR	0	43	43	43	43	43	2028
Toestaan samenloop reis- en thuiswerkkosten-vergoeding WKR	0	-74	-74	-74	-74	-74	2028

Verhogen eindheffingstarief WKR met 10%-punt	PM	PM	PM	PM	PM	PM	PM

5. Box 3

Bespreekpunt: Welke uitzoekpunten wilt u hier richting de besluitvorming op meegeven?

- Het kabinet heeft aangekondigd in augustus 2026 met maatregelen te komen om de ervaren nadelen van vermogensaanwassystematiek binnen de Wet werkelijk rendement te verzachten. In tabel 3 zijn de mogelijke aanpassingen binnen de Wet werkelijk rendement (WWR) box 3 weergegeven.
- De mogelijke introductie van een achterwaartse verliesverrekening (carry back) gaat gepaard met een aanzienlijke derving die van dekking moet worden voorzien (tabel 4). Over de invoering van de carry back moet dit jaar besloten worden om de Belastingdienst in staat te stellen de carry back uitvoerbaar te maken per inwerktreding van de Wet werkelijk rendement box 3.
- Daarnaast kan de definitie van startups en scale-ups worden uitbereid. De budgettaire gevolgen daarvan zijn nog niet gedekt.
- In de motie Eerdmans/Bikker wordt het kabinet opgeroepen de dekking voor de carry back te zoeken in het brede vermogensdomein. In tabel 5 zijn verschillende dekkingsopties binnen het vermogensdomein in kaart gebracht. De lijst is niet uitputtend.
- Over de budgettaire gevolgen van uitstel van de Wet werkelijk rendement en de overgang naar een volledige vermogenswinstbelasting bent u separaat geïnformeerd.

Tabel 4: mogelijke aanpassingen Wet werkelijk rendement box 3

Standen in miljoenen euro (+ is saldoverbeterend)	2028	2029	2030	2031	struc
Box 3					
1 jaar carry back	-1.236	-1.010	-526	-367	-12
2 jaar carry back	-2.269	-1.459	-1.016	-693	-22
Buitenlandse partiële belastingplicht	-23	-23	-23	-23	-23
Doorschuifregeling echtscheidingen en huwelijken	-3	-5	-9	-12	0
Groen beleggen*	-200	-200	-200	-200	-200
Definitie Startups en scale-ups box 3**	-60	-56	-40	-33	0
Verlagen tarief met 1%-punt van 36% naar 35%	-218	-218	-218	-218	-218
Verhogen heffingsvrije resultaat met €100 naar €1.900	-70	-70	-70	-70	-70

* Derving is afhankelijk van vormgeving maatregel

** Dit is de raming behorend bij de definitie zoals in de internetconsultatie

Tabel 5: mogelijke dekkingsopties binnen vermogensdomein

	Standen in miljoenen euro (+ is saldoverbeterend)	2027	2028	2029	2030	2031	struc
	Aanpakken belastingconstructies						
1	Aanpakken belastingconstructie in de schenkbelasting met papieren schenkingen*	153	153	153	153	153	153
	Actualiseren forfaits						
2	Moderniseren forfaits in schenk- en erfbelasting*		146	146	146	146	146
	Box 2						
3	Excessief lenen box 2, drempel van €500.000 naar €300.000, inclusief afschaffen uitzondering eigen woning						
	w.v. Saldo	6.965	-14	-29	-43	-57	17
	w.v. Kader	123	123	123	123	123	123
4	Excessief lenen box 2, drempel van €500.000 naar €300.000, exclusief afschaffen uitzondering eigen woning						
	w.v. Saldo	2.409	-5	-11	-16	-21	6
	w.v. Kader	42	42	42	42	42	42
	Vennootschapsbelasting						
5	Uniformeren Vpb met terugsluis box 2	1.129	1.071	1.014	956	898	841
	w.v Uniformeren tarief Vpb op 25%	*1.978*	*1.920*	*1.863*	*1.805*	*1.747*	*1.690*
	w.v Uniformeren tarief box 2 op 25%	*-849*	*-849*	*-849*	*-849*	*-849*	*-849*
6	Afschaffen lage vennootschapsbelasting (Vpb) tarief (uniformeren op 25,8%)	3.453	3.396	3.338	3.280	3.222	3.165
7	Verhogen lage Vpb tarief 21,1% (nu 19%)	1.237	1.206	1.175	1.143	1.112	1.081
8	Verlagen schijfgrens Vpb van €200.000 naar €100.000	1.259	1.234	1.210	1.185	1.160	1.136

** Als deze maatregelen beide worden genomen, levert het minder op dan de optelsom. De rekenrente waarmee in de forfaits wordt gerekend, is namelijk dezelfde die over papieren schenkingen in rekening gebracht wordt.*

6. Overig

Bespreekpunt: Hoe wilt u de derving van de onderdelen van de VIDA wetgeving dekken waarbij Nederland geen beleidsruimte heeft? En wilt u ook aanvullend beleid implementeren? En zo ja, hoe wilt u dat dekken?

- Implementatie VAT in the Digital Age (VIDA)
  - De EU heeft in maart 2025 het wetgevingspakket VIDA gepubliceerd met nieuwe btw-regels. Het VIDA-pakket bestaat uit drie onderdelen: 1) elektronisch factureren en digitale rapportage, 2) de platformeconomie en 3) de uitbreiding van de éénloketregelingen. De maatregelen die hier zijn opgenomen hebben betrekking op de platformeconomie.

- Het aanpassen van de plaats van btw-heffing van faciliteringsdiensten is een onvermijdbaar onderdeel van VIDA en moet worden geïmplementeerd. Dit leidt tot een derving van € 92 mln. Deze derving is opgenomen in de inkomstenkadertabel (tabel 9).
- Een ander onderdeel van VIDA is een aanpassing van de definitie van kortetermijnverhuur. Lidstaten moeten deze definitie overnemen, maar kunnen aanvullende voorwaarden, beperkingen en criteria stellen. Bij een generieke implementatie (zonder voorwaarden, criteria en beperkingen) bedraagt de derving € 28 mln. Deze derving is nog niet opgenomen in de inkomstenkadertabel, hier dient eerst besluitvorming over plaats te vinden.
- Ook kunnen ondernemers die gebruik maken van de kleineondernemersregeling (KOR) worden uitgezonderd van de platformfictie voor passagiersvervoer & de kortetermijnverhuur van accommodaties. Hier zijn dus twee opties:
  - De platformfictie voor passagiersvervoer en kortdurende verhuur strak invoeren. Dat leidt tot een budgettaire opbrengst van € 12 mln.; of
  - KOR-ondernemers uitzonderen. Dat leidt tot een opbrengst van € 2 mln.
- U (staatssecretaris) heeft eerder aangegeven de definitie van kortetermijnverhuur generiek te willen implementeren en KOR-ondernemers uit te zonderen van de platformfictie. In totaal bedraagt de derving van deze twee onderdelen € 26 mln. Dit moet gedekt worden.
- Zowel de onvermijdbare als de aanvullende dervingen kunnen worden gedekt binnen de btw door negatief geëvalueerde verlaagde tarieven of vrijstellingen af te schaffen. In tabel 8 staan mogelijke opties hiervoor.

Tabel 8: mogelijke dekkingsopties implementatie VIDA (niet uitputtend)

Standen in miljoenen euro (+ is saldoverbeterend)	2026	2027	2028	2029	2030	2031	struc
Aanpassen plaats btw-heffing van faciliteringsdiensten (onvermijdelijk)	0	0	-44	-92	-92	-92	-92
Generiek implementeren definitie kortetermijnverhuur	0	0	-13	-28	-28	-28	-28
Invoeren platformfictie passagiersvervoer	0	0	0	0	0	0	0
Invoeren platformfictie kortlopende verhuur; of	0	0	6	12	12	12	12
Invoeren platformfictie kortlopende verhuur met uitzondering KOR-ondernemers	0	0	1	2	2	2	2
Dekkingsopties							
Optie 1: afschaffen verlaagde btw-tarief op kampeergelegenheid	0	0	218	218	218	218	218
Optie 2: afschaffen verlaagde btw-tarieven voor schoonmaak- en reparatiewerkzaamheden	0	0	121	121	121	121	121
Optie 3: afschaffen verlaagde btw-tarieven voor reparatiewerkzaamheden en luchtballonvaart	0	0	61	61	61	61	61

Daarnaast verwachten we dat er in augustus nog een aantal dossiers/aangenomen moties op tafel komen in de categorie overig. Hieronder hebben we de belangrijkste samengevat:

- Vrijheidsbijdrage
    - Er is kritiek op de verhoging van de AOF-premie als onderdeel van de vrijheidsbijdrage, en het feit dat de AOF-premie structureel hoger ligt dan de uitgaven uit het AOF-fonds. Dit leidt inmiddels tot juridische procedures. De vrijheidsbijdrage gaat per 2027 in. Eventuele aanpassingen in de techniek moeten in het Belastingplan 2027 worden verwerkt. De hoogte van de premie zelf wordt met een ministeriële regeling via de minister SZW vastgelegd. In het coalitieakkoord is toegezegd dat overleg zal plaatsvinden met ondernemersorganisaties over de invulling van de vrijheidsbijdrage. Dinsdag 9 juli wordt over de motie Dijk (SP) gestemd waarin het kabinet wordt verzocht de AOF-premie en het geld in arbeidsongeschiktheidsfonds te gebruiken voor het doel, niet de premie te verhogen en voor iets anders te gebruiken.
- Compenserende lastenverzwaringen zorg inkomstenbelasting
    - Doordat de zorgpremies lastendekkend zijn, heeft besluitvorming over de zorguitgaven een doorwerking op de inkomstenkant. De compenserende lastenverzwaring in de eerste twee schijven van de inkomstenbelasting (struc. €5 miljard) en de AOF-premie (struc. €1,4 miljard), die volgt uit het verhogen van het eigen risico per 2027, kan mogelijk ter discussie komen te staan in augustus.
- Motie Grinwis en Oosterhuis: verzoekt om een geleidelijker transitiepad voor de versobering van de youngtimerregeling in kaart te brengen en in wetgeving te verwerken.
    - De Kamer wil een geleidelijker transitiepad voor de versobering die met een amendement is toegevoegd aan het vorige Belastingplan. Het aanpassen van het transitiepad leidt tot een derving. Conform de motie zijn hier opties voor in kaart gebracht, inclusief dekking.
    - Deze opties worden voorgelegd aan de stasFIN met het ambtelijke advies om alleen opties in kaart te brengen en die open neer te leggen aan de Kamer.
- Motie Stultiens: verzoekt de gevolgen van de verhoging van het tarief tweede schijf op de hypotheekrenteaftrek (HRA) ongedaan te maken.
    - Deze motie raakt ook aan de discussie over de compenserende lastenverzwaring zorg in de inkomstenbelasting die leidt tot een verhoging van het tarief tweede schijf en daarmee het maximale aftrektarief. Deze koppeling is enigszins vreemd, omdat die – in de geest van de motie – waarschijnlijk eenzijdig bedoeld wordt. Met andere woorden: een verlaging van het tarief tweede schijf zal waarschijnlijk niet leiden tot een oproep om de HRA te verruimen.
    - De motie roept in eerste instantie op om het maximale aftrektarief los te koppelen van het tarief in de tweede schijf. Dat is een structuurwijziging voor de Belastingdienst en is de komende jaren niet mogelijk. Het ander genoemde alternatief is het verhogen van het eigenwoningforfait. Deze lastenverzwaring kan het voordeel van de verhoging van het maximale aftrektarief terugdraaien, maar betekent wel een herverdeling van woningbezitters zonder hypotheek naar woningbezitters met hypotheek.
- Plastictafel/motie Stultiens
    - Het vorige kabinet heeft besloten om het niet invoeren van de plastic heffing te dekken met het hervormen & verhogen van de

afvalstoffenbelasting & het aanscherpen van de CO_2-heffing voor afvalverbrandingsinstallaties (AVI's). Dit is ook verwerkt in wetgeving.
    - Naar aanleiding van zorgen uit de sector is de Werkgroep afvalsector ingericht die heeft gezocht naar alternatieve voorstellen. Deze voorstellen moeten worden gewogen door het kabinet. De stasFIN en minKGG hebben hier in juni meerdere overleggen over.
    - De motie Stultiens roept het kabinet op om de budgettaire opgave zoveel mogelijk in te vullen met alternatieve maatregelen.
- Toezegging Bontenbal: kijken of envelop elektriciteitsprijzen uit het CA naar voren gehaald kan worden.
    - In het coalitieakkoord is van 2028 t/m 2035 een envelop aan de inkomstenkant van de begroting beschikbaar gesteld voor het verlagen van de elektriciteitsprijs van de (basis) industrie die veel elektriciteit verbruikt.
    - In het debat over de hoge energie- en brandstofprijzen is er aan het lid Bontenbal toegezegd dat er wordt gekeken of deze envelop naar voren gehaald kan worden. Omdat er geen middelen zijn gereserveerd voor 2027 leidt dit tot een derving en een negatief saldo-effect.
    - Er wordt vanuit Europa gewerkt aan een energiepakket, met daarin mogelijk het voorstel om vanaf 2028 elektriciteit lager te belasten ten opzichte van gas. Als dit onderdeel in het pakket zit, dan zal ofwel de belasting op gas verhoogd moeten worden, of de envelop hiervoor gebruikt moeten worden, of op dat moment alternatieve dekking te zoeken.
    - Als hiertoe wordt besloten moet er tegelijk een besluit worden genomen over de invulling van de envelop. Om een fiscale maatregel in te laten gaan per 2027 moet het namelijk in augustus verwerkt worden in het Belastingplan 2027.
    - Daarnaast is de motie Bontenbal aangenomen om de resterende structurele middelen van het energiepakket in te zetten voor verbetering van fiscale investeringsaftrekken, een win-winlening en een EU-beleggingsrekening. Hier ligt deze zomer nog geen uitgewerkt voorstel voor, met ambtelijk EZ koersen we op besluitvorming in 2027.
- Reguliere besluitvorming technische fiscale aanpassingen
    - In de augustusbesluitvorming worden ook de budgettaire gevolgen verwerkt van de kleine, technische fiscale aanpassingen die in het najaar in wetgeving worden verwerkt.

Toelichting

- In tabel 9 vindt u de voorlopige stand van het inkomstenkader. De stand kan nog wijzigen i.v.m. herijkingen door het certificeringsproces van het CPB.
- De maatregelen uit het maatregelenpakket energieschok moeten nog budgettair worden verwerkt in het inkomstenkader. Daarom zijn de maatregelen opgenomen in de inkomstenkadertabel.
- Het energiepakket is gedekt en wordt boekhoudkundig verwerkt. Nieuwe ontwikkelingen na het energiepakket leiden tot een beperkt tekort in het inkomstenkader van €142 mln. over de kabinetsperiode (t/m 2031) en een structureel tekort van €72 mln.
- Begin augustus zullen wij u informeren over de definitieve stand van het inkomstenkader voor de augustbesluitvorming.

Tabel 9: voorlopige stand inkomstenkader

	Standen in miljoenen euro (+ is saldoverbeterend)	2026	2027	2028	2029	2030	2031	struc
	Herijkingen							
1	Afschaffen accijns teruggaafregeling voor biobrandstoffen	0	2	2	2	2	2	2
2	Invoeren fiscale regeling werknemersopties voor startups en scale-ups	0	-5	-4	-5	-5	-6	-7
3	Afschaffen verlaagde btw-tarief voor sierteelt	0	0	8	8	8	8	8
4	Afschaffen aftrek specifieke zorgkosten	0	0	27	27	27	27	27
5	Bevriezen aftoppingsgrens pensioenopbouw voor zes jaar	0	-4	-5	-8	-14	-18	-24
6	Indexeren alcoholaccijns	0	0	-1	-1	-1	0	-1
7	Verhogen onbelaste reiskostenvergoeding naar € 0,25 per km	11	6	1	2	1	1	1
8	Tijdelijk verlagen mrb tarief bestelauto's van ondernemers met 50%	-10	0	0	0	0	0	0
9	Aanpassen Pijler 2 n.a.v. Side-by-Side-akkoord	16	16	16	15	15	15	14
	Verplichte implementatie EU-richtlijn							
10	Implementatie VAT in the Digital Age (VIDA)	0	0	-44	-92	-92	-92	-92
	Totaal exclusief maatregelenpakket energieschok	**17**	**15**	**0**	**-52**	**-59**	**-63**	**-72**
	Maatregelenpakket energieschok (al besloten)							
11	Verhogen onbelaste reiskostenvergoeding naar € 0,25 per kilometer	-155	-191	-223	-218	-212	-207	-207
12	Tijdelijk verlagen mrb tarief bestelauto's van ondernemers met 50%	-150	0	0	0	0	0	0
13	Tijdelijk verlagen motorrijtuigenbelasting tarief vrachtauto's naar nihil - van 1 juli t/m december	-35	0	0	0	0	0	0
14	Verhogen aftrekpercentage EIA naar 45,5%	0	0	0	0	0	0	0
15	Envelop nader uit te werken verbeteringen fiscale investeringsaftrekken, win-winlening en/of EU-beleggingsrekening	0	0	0	0	0	0	-152
16	Tijdelijk verlagen tarieven vrachtwagenheffing	-80	0	0	0	0	0	0

17	Indexeren alcoholaccijns	0	26	47	70	90	110	130
18	Afschaffen startersaftrek	0	116	116	113	110	108	103
19	Afschaffen gerichte WKR-vrijstelling korting branche-eigen producten	0	126	126	126	126	126	126
	Totaal	-403	92	66	39	55	74	-72

Toelichting maatregelen

1. *Herijking - afschaffen accijns teruggaafregeling voor biobrandstoffen*

In de Voorjaarsnota 2026 zijn de budgettaire gevolgen verwerkt van het herzien van de accijns teruggaafregeling voor biobrandstoffen. Bij de nadere uitwerking is er gekozen om de regeling niet te herzien maar af te schaffen. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

2. *Herijking - invoeren fiscale regeling werknemersopties voor startups en scale-ups*

In de Voorjaarsnota 2025 zijn de budgettaire gevolgen verwerkt van het invoeren van een nieuwe fiscale regeling voor werknemersopties van startups en scale-ups. De raming van deze maatregel is geactualiseerd en aangepast na het doorlopen van het certificeringsproces met het CPB. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

3. *Herijking - afschaffen verlaagde btw-tarief voor sierteelt*

In de startnota zijn de budgettaire gevolgen verwerkt van het afschaffen van het verlaagde btw-tarief voor de levering van sierteeltproducten. De raming van deze maatregel is geactualiseerd en aangepast na het doorlopen van het certificeringsproces met het CPB. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

4. *Herijking - afschaffen aftrek specifieke zorgkosten*

In de startnota zijn de budgettaire gevolgen verwerkt van het afschaffen van de aftrek en tegemoetkoming specifieke zorgkosten. De raming van deze maatregel is aangepast na het doorlopen van het certificeringsproces met het CPB. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

5. *Herijking - bevriezen aftoppingsgrens pensioenopbouw voor zes jaar*

In de startnota zijn de budgettaire gevolgen verwerkt van het bevriezen van de aftoppingsgrens pensioenopbouw. De raming van deze maatregel is aangepast na het doorlopen van het certificeringsproces met het CPB. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

6. *Herijking - indexeren alcoholaccijns*

In de Kamerbrief maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok is aangegeven dat het pakket energiemaatregelen (gedeeltelijk) wordt gedekt met het indexeren van de alcoholaccijns. Bij de raming van deze maatregel is een afrondingsfout gemaakt bij de bedragen voor 2028 t/m 2030 en structureel. Met deze herijking wordt dit hersteld.

7. *Herijking - verhogen onbelaste reiskostenvergoeding naar € 0,25 per km*

In de Kamerbrief maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok is aangegeven dat de onbelaste reiskostenvergoeding wordt verhoogd. De raming van deze maatregel is aangepast na het doorlopen van het certificeringsproces met het CPB. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

8. *Herijking - tijdelijk verlagen motorrijtuigenbelasting tarief bestelauto's van ondernemers met 50%*

In de Kamerbrief maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok is aangegeven dat het mrb tarief voor bestelauto's van ondernemers tijdelijk wordt verlaagd. De raming van deze maatregel is aangepast na het doorlopen van het certificeringsproces met het CPB. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

9. *Herijking - aanpassen minimumbelasting (Pijler 2) n.a.v. Side-by-Side-akkoord*

In de startnota zijn de budgettaire gevolgen verwerkt van het aanpassen van de wereldwijde minimumbelasting 'Pijler 2' naar aanleiding van het Side-by-Side akkoord van 5 januari 2026. De raming van deze maatregel is geactualiseerd. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

10. *Implementatie Europese wetgevingspakket VIDA*

De EU heeft in maart 2025 het wetgevingspakket VIDA gepubliceerd met nieuwe btw-regels. De budgettaire effecten moeten worden verwerkt.

11. *Verhogen onbelaste reiskostenvergoeding naar € 0,25 per kilometer*

In de Kamerbrief maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok is aangegeven dat de maximale onbelaste reiskostenvergoeding met terugwerkende kracht voor heel 2026 wordt verhoogd naar € 0,25 per kilometer. De raming van deze maatregel is herijkt (zie hierboven).

12. *Tijdelijk verlagen mrb tarief bestelauto's van ondernemers met 50%*

In de Kamerbrief maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok is aangegeven dat het mrb tarief voor bestelauto's van ondernemers per 1 juli tot eind dit jaar met 50% wordt verlaagd. De raming van deze maatregel is herijkt (zie hierboven).

13. *Tijdelijk verlagen motorrijtuigenbelasting tarief vrachtauto's naar nihil – van 1 juli t/m december*

In de Kamerbrief maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok is aangegeven dat de mrb voor vrachtauto's per 1 juli tot eind dit jaar wordt verlaagd naar een nihiltarief.

14. *Verhogen aftrekpercentage Energie-investeringsaftrek naar 45,5%*

In de Kamerbrief maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok is aangegeven dat het aftrekpercentage van de Energie-Investeringsaftrek per 1 januari 2027 wordt verhoogd van 40% naar 45,5%.

15. *Envelop nader uit te werken verbeteringen fiscale investeringsaftrekken, win-winlening en/of EU-beleggingsrekening*

Conform de motie Bontenbal c.s.[2] zijn de resterende structurele middelen uit het maatregelenpakket energieschok gereserveerd voor verbetering van fiscale investeringsaftrekken, een win-winlening en een EU-beleggingsrekening.

16. *Tijdelijk verlagen tarieven vrachtwagenheffing*

[2] Kamerstukken II, 2025-26, 36 933, nr. 31

Conform de moties Flach c.s.[3] en Eerdmans/Wilders[4] wordt het tarief voor de vrachtwagenheffing tijdelijk verlaagd.

17. Indexeren alcoholaccijns
In de Kamerbrief maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok is aangegeven dat vanaf 1 januari 2027 de accijns op alcoholhoudende dranken jaarlijks wordt geïndexeerd. De raming van deze maatregel is herijkt (zie hierboven).

18. Afschaffen startersaftrek
In de Kamerbrief maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok is aangegeven dat de startersaftrek wordt afgeschaft.

19. Afschaffen gerichte WKR vrijstelling korting branche-eigen producten
Conform de eerdergenoemde motie Flach c.s. wordt het voorstel voor de versobering van de kleinschaligheidsinvesteringsaftrek (KIA) in het maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok ingetrokken. Deze wordt vervangen met het afschaffen van de gerichte vrijstelling voor korting op branche-eigen producten in de werkkostenregeling.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.

[3] Kamerstukken II 2025/26, 36 933, nr. 30

[4] Kamerstukken II 2025/26, 36933, nr. 4

Proces augustusbesluitvorming

- De besluitvorming vindt plaats tussen vrijdag 14 augustus en vrijdag 28 augustus en wordt gecoördineerd door Financiën. De besluitvorming start met de publicatie van de cMEV (vrijdag 14 augustus). Deze publicatie biedt een actueel economisch beeld, raming van het EMU-saldo en koopkrachtraming. Deze vormen de cijferbasis en het startpunt voor de besluitvorming over koopkracht en de definitieve lastenbesluitvorming.
- De augustusbrief en het Belastingplan liggen voor in de MR van 28 augustus, zodat de stukken tijdig naar de Raad van State kunnen worden verstuurd voor hun toets op de begroting. Daarnaast gaan de beleidsuitgangspunten naar het CPB, zodat zij deze kunnen verwerken in hun doorrekening (de MEV).
- Conform onderstaand schema betekent dit dat er een kleine twee weken beschikbaar is voor het politiek overleg binnen het kabinet. Dit is altijd krap, maar dit is met het behoorlijke aantal dossiers en als eerste augustusbesluitvorming van dit kabinet extra uitdagend.
- Zoals gewoonlijk vindt de inkomsten- en koopkrachtbesluitvorming plaats in de vierhoek. Daarnaast is ruimte gereserveerd voor politiek overleg met de Kamerfracties.
- De augustusbesluitvorming is geen uitgavenbesluitvorming. Wel verwerkt het kabinet mee- en tegenvallers op generale dossiers, mutaties volgend uit cMEV en overhevelingen van de Aanvullende Post. Conform begrotingsregels dient een per saldo tegenvallend beeld van dekking te worden voorzien.

Tabel 1. Planning

Periode tot zomerreces	Gesprekken met kamerfracties; politieke vierhoek en coalitieoverleg vooruitblik augustusbesluitvorming
Zomerreces 03 juli t/m 10 aug	
14 aug	Publicatie cMEV, start augustusbesluitvorming met economisch en koopkrachtbeeld
14 – 27 aug	Aantal politieke vierhoeken en ruimte voor politiek overleg
19, 20, 26 en 27 aug	Begrotingsraden
28 aug	MR met daarin de augustusbrief en Belastingplan. Daarna verzending RvS en CPB
15 sep	Prinsjesdag
16 t/m 17 sep	Algemene Politieke Beschouwingen

- Kabinetsintern vindt een extra vierhoek plaats over proces en agenda augustus, bespreken de MP, MFIN en SFIN de gesprekken met de Kamerfracties voor, en is er een overleg tussen de MP, minFIN en de bewindspersonen VWS over de VWS-begroting.
- De MP en MFIN voeren voor de zomer gesprekken met de Kamerfracties om input op te halen voor augustus.

Ministerie van Financiën

~~TER BESLISSING~~
Aan
de minister
de staatssecretaris van Financiën

21/6

Directie Algemene Financiële en Economische Politiek

Persoonsgegevens

nota

Oplegnotitie vierhoek over augustusbesluitvorming

Datum
19 juni 2026

Notanummer
2026-0000264575

Bijlagen
1. Nota vierhoek

Aanleiding

Op 25 juni vindt een ambtelijke vierhoek plaats voorafgaand aan het zomerreces. AZ heeft gevraagd of het besluitvormingsproces in augustus kan worden toegelicht. Bijgevoegd aan deze notitie vindt u een ter info notitie voor de ambtelijke vierhoek die dit proces omschrijft.

Beslispunten

Gaat u akkoord met het delen van bijgevoegde notitie als informatiepunt voor de vierhoek. U kunt het proces in de vierhoek van 30 juni dan toelichten.

Kernpunten

- De besluitvorming vindt plaats tussen vrijdag 14 augustus en vrijdag 28 augustus en wordt gecoördineerd door Financiën.
- Het inkomstenkader vormt de basis voor de augustusbesluitvorming. Alle maatregelen die worden afgesproken in augustus, waaronder koopkracht maatregelen, zullen landen in de tabel van het inkomstenkader. Het uitgangspunt is dat lastenrelevante beleidsmaatregelen budgettair gedekt zijn.
- In augustus vindt in principe geen uitgavenbesluitvorming plaats.
- In de notitie staat een korte planning van augustus en hebben we een lijst opgenomen met onderwerpen die aan bod zullen komen tijdens de besluitvorming.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

19/6

2026-06-20

Ministerie van Financiën

TER BESLISSING
Aan

de staatssecretaris van Financiën

Directie Algemene Financiële en Economische Politiek

Persoonsgegevens

nota

Oplegnotitie vierhoek over augustusbesluitvorming

Datum
19 juni 2026

Notanummer
2026-0000264575

Bijlagen
1. Nota vierhoek

Aanleiding
Op 25 juni vindt een ambtelijke vierhoek plaats voorafgaand aan het zomerreces. AZ heeft gevraagd of het besluitvormingsproces in augustus kan worden toegelicht. Bijgevoegd aan deze notitie vindt u een ter info notitie voor de ambtelijke vierhoek die dit proces omschrijft.

Beslispunten
Gaat u akkoord met het delen van bijgevoegde notitie als informatiepunt voo vierhoek. U kunt het proces in de vierhoek van 30 juni dan toelichten.

akkoord

gezien minderheidskabinet wel goed mondeling ook even het proces te delen rondom steun, zonder het politiek te maken

Kernpunten
- De besluitvorming vindt plaats tussen vrijdag 14 augustus en vrijdag 28 augustus en wordt gecoördineerd door Financiën.
- Het inkomstenkader vormt de basis voor de augustusbesluitvorming. Alle maatregelen die worden afgesproken in augustus, waaronder koopkracht maatregelen, zullen landen in de tabel van het inkomstenkader. Het uitgangspunt is dat lastenrelevante beleidsmaatregelen budgettair gedekt zijn.
- In augustus vindt in principe geen uitgavenbesluitvorming plaats.
- In de notitie staat een korte planning van augustus en hebben we een lijst opgenomen met onderwerpen die aan bod zullen komen tijdens de besluitvorming.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.

Ministerie van Financiën

TER BESPREKING OP DINSDAG 30 JUNI 16:45-17:15 UUR
Aan
de minister

DG Rijksbegroting,
Directie Begrotingszaken,
Afdeling CBV

Datum
26 juni 2026

Notanummer
2026-0000272127

Bijlagen
1. Concept Miljoenennota

nota

Concept Miljoenennota 2027

Aanleiding

Op 9 juni bespraken we met u de outline van de Miljoenennota 2027. Deze outline is nu uitgewerkt tot een eerste conceptversie. Op dinsdag 30 juni staat een bespreking hierover gepland. De volgende versie van het stuk ontvangt u volgens planning in augustus, voorafgaand aan agendering in de begrotingsraden.

Bespreekpunten

- Wat vindt u van de opzet van de structuuranalyse (1.3)?
    - Bent u er akkoord mee dat er in 1.3.2 een box is toegevoegd over grondverdeling? Hoewel de huidige wijze van grondverdeling economisch waarschijnlijk niet optimaal is, is er op dit moment ook weinig (verwacht) kabinetsbeleid dat hierin verandering gaat brengen.
    - Gaat u akkoord met het verder uitwerken van de paragraaf over doelen langs de voorgestelde lijnen (1.3.3)?
- Wat vindt u van de opzet van H3? Straalt dit genoeg handelingsperspectief uit?
- Mist u nog onderwerpen in deze conceptversie van de Miljoenennota?
- Wenst u in de tweede helft van juli, na interdepartementale afstemming, een extra, tussentijdse versie van de Miljoenennota te ontvangen?

Kernpunten

- In deze eerste conceptversie van de Miljoenennota zijn de volgende onderdelen verder uitgewerkt:
    - Hoofdstuk 1: Beginnende met begrotingsdiscipline (1.1), het economisch beeld (1.2), de structuuranalyse (1.3) en de stand van de overheidsfinanciën (1.4).
    - Hoofdstuk 3: Met een analyse van de groeiende mondiale onevenwichtigheden (3.1), de oorzaken hiervan (3.2), de toekomstverwachting (3.3), de risico's (3.4) en het handelingsperspectief (3.5).
- De volgende bespreking van de Miljoenennota staat gepland op donderdag 13 augustus. Na deze bespreking zijn in beperkte mate wijzigingen mogelijk omdat het stuk op vrijdag 14 augustus moet worden aangeleverd bij AZ ten behoeve van de begrotingsraadbehandeling op woensdag 19 augustus. Wij kunnen de Miljoenennota vanaf vrijdag 7 augustus bij u aanleveren. Eventueel kunnen wij u in de tweede helft van juli een tussentijdse versie van de

Miljoenennota sturen. Dit is de versie die ook ambtelijk interdepartementaal is afgestemd.

Toelichting

Proces en planning

Datum	Dag	Tijd	Miljoenennota 2027
30-06	Dinsdag	16:45–17:15	Bespreking eerste conceptversie Miljoenennota
13-07 t/m 20-07			Interdepartementale afstemming Miljoenennota via Persoonsgegevens
13-08	Donderdag	16:15-16:45	Bespreking MR-versie Miljoenennota
14-08	Vrijdag	17:00	Uiterlijke aanlevering Miljoenennota bij AZ
19-08	Woensdag		1e behandeling Miljoenennota begrotingsraad
20-08	Donderdag	17:00	Uiterlijke aanlevering Miljoenennota bij AZ
21-08	Vrijdag		2e behandeling Miljoenennota behandeling reguliere MR
24-08	Maandag	12:00	Uiterlijke aanlevering Miljoenennota + bijlagen bij AZ
26-08	Woensdag		3e behandeling Miljoenennota + bijlagen in begrotingsraad
28-08	Vrijdag		Aanleveren Miljoenennota bij Raad van State
11-09	Vrijdag		Miljoenennota onder embargo naar de Tweede Kamer
15-09	Dinsdag		Prinsjesdag

Communicatie

Besprekingen met u over de communicatie rond Prinsjesdag volgen in de tweede helft van augustus.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

Ministerie van Financiën

TER BESPREKING
Aan
de leden van de politieke vierhoek

Algemene Financiële en Economische Politiek

Persoonsgegevens

Datum
30 juni 2026

Notanummer
2026-0000264402

Bijlagen
geen

nota

Proces besluitvorming augustus

Aanleiding

Aankomende augustus vindt besluitvorming plaats over de inkomsten en koopkracht. In deze nota vindt u het voorgestelde proces.

Kernpunten

- De besluitvorming vindt plaats tussen vrijdag 14 augustus en vrijdag 28 augustus en wordt gecoördineerd door Financiën. De besluitvorming start met de publicatie van de cMEV (vrijdag 14 augustus). Deze publicatie biedt een actueel economisch beeld, raming van het EMU-saldo en koopkrachtraming. Deze vormen de cijferbasis en het startpunt voor de besluitvorming over koopkracht, en breder over de spreiding van de lasten. De resultaten van de besluitvorming worden verwerkt in de MEV die uitkomt op Prinsjesdag.
- Het CPB zal de cMEV toelichten tijdens de politieke vierhoek van 14 augustus. Het CPB zal uitleg geven over het verwachte economische beeld. DNB zal hier een reflectie opgeven. Er zal in het bijzonder aandacht zijn voor de ontwikkeling van energieprijzen.
- De inkomstenbesluitvorming vindt plaats in de vierhoek. Het betreft een beperkte periode voor besluitvorming omdat de begrotingsstukken uiterlijk 28 augustus ter akkoord voor moeten liggen in de MR. Aan het eind van augustus is ruimte gereserveerd voor politiek overleg.
- In augustus vindt in principe geen uitgavenbesluitvorming plaats. Uitgangspunt is dat eventuele generale claims worden afgewezen, er is geen ruimte voor budgettaire wensen en problemen zullen binnen de eigen begroting moeten worden opgelost. Indien sprake is van een rijksbrede opgave zal rijksbrede dekking nodig zijn.
- De augustusbrief en het Belastingplan liggen voor in de MR van 28 augustus, zodat de stukken tijdig naar de Raad van State kunnen worden verstuurd voor hun toets op de begroting. Daarnaast gaan de beleidsuitgangspunten naar het CPB, zodat zij deze kunnen verwerken in hun doorrekening (de MEV).

Tabel 1: concept schema besluitvorming

Augustusbesluitvorming	
14 aug	Publicatie cMEV, start augustusbesluitvorming met economisch- en koopkrachtbeeld
14 aug	Politieke vierhoek (bespreking cMEV)
14 aug	Ambtelijke vierhoek
18 aug	Politieke vierhoek
19 aug	Ambtelijke vierhoek
19 aug	Begrotingsraad
21 aug	Politieke vierhoek
21 aug	Ambtelijke vierhoek
25 aug	Politieke vierhoek
26 aug	Begrotingsraad
14 - 27 aug	Ruimte voor politiek overleg
28 aug	MR met daarin de augustusbrief en Belastingplan. Daarna verzending RvS en CPB
15 sep	Prinsjesdag
16 t/m 17 sep	Algemene Politieke Beschouwingen

Toelichting

Inkomstenkader

- Het inkomstenkader wordt bij de start van het kabinet vastgesteld, en bevat alle beleidsmatige aanpassingen in belastingen en premies aan de inkomstenkant van de begroting. Op basis hiervan worden de begrotingsregels aan de inkomstenkant gehandhaafd. Het sluiten van het inkomstenkader gebeurt jaarlijks in augustus, en wordt officieel getoetst door het CPB en de Raad van State.
- Het inkomstenkader vormt daarmee de basis voor de augustusbesluitvorming. Alle maatregelen die worden afgesproken in augustus zullen landen in de tabel van het inkomstenkader.
- Conform de begrotingsregels dient het inkomstenkader te worden gesloten, dit betekent dat lastenrelevante beleidsmaatregelen budgettair gedekt zijn en het inkomstenkader op 0 uitkomt. Conform begrotingsregels is daarbij het uitgangspunt dat de maatregelen in elk jaar, over de kabinetsperiode en ook structureel budgettair gedekt zijn.

Koopkracht

- Op basis van de geraamde koopkrachtontwikkeling door het CPB zal er besluitvorming plaatsvinden over het koopkrachtbeeld voor 2027.
- Er bestaat grote onzekerheid over de koopkrachtcijfers vanwege de onzekere ontwikkeling rondom de energieprijzen en doorwerking in de inflatie. In de CEP raming (voorjaar 2026) wordt de mediane koopkrachtontwikkeling voor 2027 (t.o.v. 2026) geraamd op 0% en is er sprake van een relatief evenwichtig koopkrachtbeeld.
- De gestegen energieprijzen zitten echter niet in het CEP-beeld waardoor het koopkrachtbeeld in de cMEV aanzienlijk anders uit kan vallen.

Onderwerpen augustus

- Het is de verwachting dat onder meer de volgende onderwerpen aan bod komen in augustus:
  1. *Koopkracht en armoede*
     Besluitvorming op basis van het koopkracht- en armoedebeeld van het

CPB. De Kamer heeft twee moties (motie Bikker en motie Struijs- van Brenk) aangenomen die zien op het verlagen van armoede en het voorkomen dat energiearmoede toeneemt.

2. *Inkomstenkader*
   Alle maatregelen die worden afgesproken in augustus zullen landen in de tabel van het inkomstenkader. Voor maatregelen aanvullend op het Coalitieakkoord dient te worden gecompenseerd. Daarnaast worden een aantal zaken in het inkomstenkader verwerkt, waaronder de budgettaire gevolgen van herijkingen, technische maatregelen Belastingplan, het energiepakket van afgelopen voorjaar en de implementatie VIDA (nieuwe btw-regels) conform EU-richtlijn.
3. *Box 3*
   De mogelijke aanpassingen van de Wet werkelijk rendement.
4. *Vrijheidsbijdrage*
   Er is aandacht geweest voor de verhoging van de AOF-premie als onderdeel van de vrijheidsbijdrage, en dat de premie structureel hoger ligt dan de uitgaven uit het AOF-fonds. Er loopt een onderzoek naar de werking en houdbaarheid van de fondsensystematiek (uitvoering motie Grinwis en Patijn). In het coalitieakkoord is toegezegd dat overleg zal plaatsvinden met ondernemersorganisaties over de vrijheidsbijdrage. De motie Dijk verzoekt de Aof-premie en het geld in het arbeidsongeschiktheidsfonds te gebruiken voor het doel dat zij dienen en hiermee niet de vrijheidsbijdrage te faciliteren. De motie Dassen verzoekt daarnaast opties uit te werken waarbij de voorgenomen belastingverhoging op arbeid verminderd kan worden via het afschaffen of versoberen van fiscale regelingen.
5. *Fiscale regelingen*
   Er zijn recent meerdere evaluaties van fiscale regelingen afgerond (o.a. fiscale regelingen bos-en natuur- en cultuurgronden en de werkkostenregeling). Volgens de begrotingsregels dient het kabinet aan te geven hoe hiermee om te gaan.
6. *Compenserende lastenverzwaring inkomstenbelasting*
   Besluitvorming over de zorguitgaven heeft een doorwerking op de inkomstenkant doordat via de eerste twee schijven van de inkomstenbelasting en de AOF-premie de zvw-premie wordt gecompenseerd. Daarnaast verzoekt de motie Stultiens de gevolgen van de verhoging van het tarief tweede schijf op de hypotheekrenteaftrek ongedaan te maken.
7. *Envelop elektriciteitsprijzen*
   Aan het lid Bontenbal is toegezegd om te kijken of de envelop elektriciteitsprijzen uit het Coalitieakkoord naar voren gehaald kan worden.

Ministerie van Financiën

TER INFORMATIE
Aan
de minister

DG Rijksbegroting
Directie
Begrotingszaken,
afdeling CBV

Persoonsgegevens

Datum
9 juli 2026

Notanummer
2026-0000280781

Bijlagen
1. Concept Miljoenennota

nota

Extra versie Miljoenennota 2027

Aanleiding

Op donderdag 2 juli bespraken we met u de concept Miljoenennota 2027. Daarbij heeft u aangegeven om een extra tussentijdse versie te willen ontvangen. In de bijgevoegde versie van de Miljoenennota zijn uw opmerkingen verwerkt.

Kernpunten

- Ten opzichte van de versie die we vorige week met u bespraken hebben we de drieslag toegevoegd: voor toekomstige welvaart zijn (1) investeringen, (2) hervormingen en (3) internationale samenwerking van belang. Ook is paragraaf 1.3.3 (beleidsdoelen, risico's en beheersing) aangevuld. Daarnaast is een eerste aanzet gedaan voor hoofdstuk 2. De verdere inhoudelijk invulling hiervan volgt na afronding van de besluitvorming.
- De volgende versie ontvangt u op vrijdag 7 augustus. Na bespreking op donderdag 13 augustus gaat de Miljoenennota naar AZ voor behandeling in de eerste begrotingsraad. Indien gewenst kunt u na de interdepartementale afstemming nog een tussentijdse versie ontvangen. Deze kan dan in de week van 20 juli aan u worden verzonden.

Procestabel

Datum	Dag	Tijd	Miljoenennota 2027
13-07 t/m 20-07			Interdepartementale afstemming Miljoenennota via Persoonsgegevens
13-08	Donderdag	16:15-16:45	Bespreking MR-versie Miljoenennota
14-08	Vrijdag	17:00	Uiterlijke aanlevering Miljoenennota bij AZ
19-08	Woensdag		1e behandeling Miljoenennota begrotingsraad
20-08	Donderdag	17:00	Uiterlijke aanlevering Miljoenennota bij AZ
21-08	Vrijdag		2e behandeling Miljoenennota behandeling reguliere MR
24-08	Maandag	12:00	Uiterlijke aanlevering Miljoenennota + bijlagen bij AZ
26-08	Woensdag		3e behandeling Miljoenennota + bijlagen in begrotingsraad
28-08	Vrijdag		Aanleveren Miljoenennota bij Raad van State
11-09	Vrijdag		Miljoenennota onder embargo naar de Tweede Kamer

15-09	Dinsdag		Prinsjesdag

Communicatie
N.v.t.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.

Ministerie van Financiën

Persoonsgegevens

TER INFORMATIE
Aan
de minister

Datum
15 juli 2026

Notanummer
2026-0000309758

Bijlagen
1. Concept Miljoenennota

nota

Extra versie Miljoenennota 2027

Aanleiding

Op maandag 13 juli heeft u enkele mondelinge en tekstuele opmerkingen gemaakt bij de concept Miljoenennota. In de bijgevoegde versie van de Miljoenennota zijn uw opmerkingen verwerkt.

Kernpunten

- In deze versie is het verhaal wat centraler rond de overkoepelende boodschap van de MJN opgezet: *Economische groei is nodig voor onze toekomstige welvaart. Daarvoor moeten we drie pijlers gelijktijdig versterken: investeringen, productiviteit en internationaal samenwerken. Aan de basis van dit alles liggen gezonde overheidsfinanciën.*
- De volgende versie ontvangt u op vrijdag 7 augustus. Na bespreking op donderdag 13 augustus gaat de Miljoenennota naar AZ voor behandeling in de eerste begrotingsraad. Indien gewenst kunt u na de interdepartementale afstemming nog een tussentijdse versie ontvangen. Deze kan op maandag 27 juli aangeleverd worden.

Proces

Datum	Dag	Tijd	Miljoenennota 2027
15-07 t/m 23-07			Interdepartementale afstemming Miljoenennota via Persoonsgegevens
13-08	Donderdag	16:15-16:45	Bespreking MR-versie Miljoenennota
14-08	Vrijdag	17:00	Uiterlijke aanlevering Miljoenennota bij AZ
19-08	Woensdag		1e behandeling Miljoenennota begrotingsraad
20-08	Donderdag	17:00	Uiterlijke aanlevering Miljoenennota bij AZ
21-08	Vrijdag		2e behandeling Miljoenennota behandeling reguliere MR
24-08	Maandag	12:00	Uiterlijke aanlevering Miljoenennota + bijlagen bij AZ
26-08	Woensdag		3e behandeling Miljoenennota + bijlagen in begrotingsraad
28-08	Vrijdag		Aanleveren Miljoenennota bij Raad van State
11-09	Vrijdag		Miljoenennota onder embargo naar de Tweede Kamer
15-09	Dinsdag		Prinsjesdag

Communicatie
N.v.t.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.

Ministerie van Financiën

TER BESLISSING
Aan
de minister

12/8

Dank, grote slag gemaakt! Feedback bespreken we.

DG Rijksbegroting
Directie
Begrotingszaken,
afdeling CBV

Persoonsgegevens

Datum
7 augustus 2026

Notanummer
2026-0000330038

Bijlagen
1. Miljoenennota 2027
2. MR-aanbiedingsformuli

nota

Miljoenennota voor Begrotingsraad 21 augustus

Aanleiding

- Op donderdag 13 augustus (10:30-11:00 uur) bespreken we met u de bijgevoegde versie van de Miljoenennota.
- In deze versie zijn uw opmerkingen en het ambtelijk commentaar van de departementen, CPB en DNB verwerkt.
- Na de bespreking verwerken wij uw commentaar. In de eerste MR-versie zal ook de cMEV-raming verwerkt zijn. Uiterlijk vrijdag 14 augustus (17:00u) versturen we de Miljoenennota naar Algemene Zaken voor de eerste bespreking tijdens de Begrotingsraad van woensdag 19 augustus.

Beslispunten

- Bent u akkoord met de agendering in de Begrotingsraad van 19 augustus?
  - Zo ja, kunt u het bijgevoegde MR-aanbiedingsformulier ondertekenen?

Na verwerking feedback.

Kernpunten

- Op basis van uw commentaar op de vorige versie zijn de teksten aangepast en ingekort. Economische groei staat centraal en de teksten zijn opgebouwd rond drie pijlers voor economische groei: 1. (private) investeringen, 2. productiviteit en 3. internationale samenwerking. Ook hoofdstuk 3 over economische onevenwichtigheden en geo-economie is aangepast in lijn met de boodschap uit hoofdstuk 1.
- Indien gewenst kan in de inleiding van H1 bij de verschillende pijlers meer ingegaan worden op initiatieven van het kabinet op basis van de besluitvorming. Dit bespreken we graag met u.
- In deze versie is ook het ambtelijke commentaar van andere departementen, het CPB en DNB verwerkt. Tekstsuggesties ter verduidelijking en feitelijke nuances zijn overgenomen. Inhoudelijke opmerkingen op teksten die geschrapt zijn en onderwerpen die niet aansluiten bij de drie pijlers zijn niet overgenomen. Mogelijk dat hier punten over opgebracht worden in de besprekingen in de Begrotingsraad/MR.
- De uitkomsten van de bespreking in de Begrotingsraad op 19 augustus worden verwerkt in een nieuwe versie van de Miljoenennota. Tijdens de reguliere MR op vrijdag 21 augustus kunt u mondeling terugkoppelen hoe we omgaan met de besproken opmerkingen. In de tweede Begrotingsraad op woensdag 26 augustus presenteert u de integrale Miljoenennota, inclusief bijlagen. Voor alle behandelingen leveren wij apart een adviesnotitie aan waarin we ingaan op de inbreng van andere departementen.

Toelichting

Proces en planning

De Miljoenennota blijft een *work in progres*. Naast de verwerking van de augustusbesluitvorming wordt er ook verder gewerkt aan de vormgeving en de kwaliteit van de figuren. Separaat wordt er in samenwerking met communicatie ook gewerkt aan de visuele samenvatting.

Datum	Dag	Tijd	Miljoenennota 2027
13-08	Donderdag	10:30-11:00	Bespreking MR-versie Miljoenennota
14-08	Vrijdag	17:00	Uiterlijke aanlevering Miljoenennota bij AZ
19-08	Woensdag		1e behandeling Miljoenennota begrotingsraad
21-08	Vrijdag		Reguliere MR (Mondeling punt verwerking eerste bespreking)
24-08	Maandag	12:00	Uiterlijke aanlevering Miljoenennota + bijlagen bij AZ
26-08	Woensdag		3e behandeling Miljoenennota + bijlagen in begrotingsraad
28-08	Vrijdag		Aanleveren Miljoenennota bij Raad van State
11-09	Vrijdag		Miljoenennota onder embargo naar de Tweede Kamer
15-09	Dinsdag		Prinsjesdag

Communicatie

Over de communicatiemiddelen rond de Miljoenennota wordt u apart geïnformeerd.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

Ministerie van Financiën

(1) We gaan een complex en zeer politiek augustusbesluitvorming tegemoet die nauw samenhangt met de begroting en mogelijke herijkingen van kaders. Advisering moet echt integraler plaatsvinden en zeer nauw samen met IRF en project opstellingen gewerkt worden.

↳ Nota graag bespreken

HEDEN
~~**TER BESLISSING**~~
Aan 12/8
de minister
de staatssecretaris van Financiën

Algemene Financiële en Economische Politiek

Persoonsgegevens

nota

Inkomstenkader ambtelijke vierhoek 14 augustus 2026

Datum
11 augustus 2026

Notanummer
2026-0000329390

Bijlagen
1. Inkomstenkader augus

Aanleiding

- Vrijdag 14 augustus vindt de eerste ambtelijke Vierhoek van de augustusbesluitvorming plaats. In deze Vierhoek wordt de stand van het inkomstenkader toegelicht en de budgettaire opgave die daaruit volgt. Hierbij leggen wij de startnotitie over de inkomsten voor de vierhoek aan u voor met daarbij een specifieke vraag (beslispunt 1). Deze nota zal vervolgens op dinsdag 18 augustus voorliggen in de politieke Vierhoek.
- Wij informeren u in deze nota ook over beleidsvoorstellen in het energie en mobiliteitsdomein van andere departementen en leggen wij u opties voor hoe om te gaan met middelen uit de elektriciteitsenvelop (beslispunt 2).
- Over box 3 wordt u separaat geïnformeerd.

Beslispunten

Beslispunt 1: Bijlage 1 bevat de conceptnota voor de ambtelijke vierhoek van vrijdag 14 augustus. Wilt u specifieke dekking voor het tekort in het inkomstenkader in de Vierhoek nota opnemen of het integraal meenemen in augustus?

- In de startnotitie voor de politieke vierhoek worden de uitganspunten en het proces geschetst voor de augustusbesluitvorming.
- De nota voor de vierhoek bevat de stand van het inkomstenkader (tabel 1), dat wil zeggen alle onvermijdelijke mee- en tegenvallers en herijkingen. Over de kabinetsperiode is er een tekort van €450 mln. Structureel is er een tekort van €111 mln. Dit tekort wordt primair veroorzaakt door de onvermijdelijke implementatie van de EU-richtlijn VAT in the Digital Age (VIDA).
- Naast het verplichte deel van de VIDA-implementatie is er een aanvullende mogelijkheid om de definitie van kortetermijnverhuur uit de richtlijn te implementeren. Dit zou leiden tot een aanvullende derving van structureel €26 miljoen per jaar, waarvoor ook aanvullende dekking nodig is.
- Het is mogelijk om in de Vierhoek notitie al specifieke dekking op te nemen voor het deel van VIDA dat onvermijdelijk is, waarmee het tekort wordt gedekt (staat in de Vierhoek notitie nu nog op PM). Het voordeel hiervan is dat u als minister van Financiën gelijk een gedekt pakket op tafel legt, voor een probleem dat ook binnen de fiscaliteit is ontstaan. Het nadeel is dat dit veelal gaat over politiek gevoelige dekkingsmaatregelen, zoals het afschaffen van fiscale regelingen binnen de btw, en dat de derving zo niet integraal kan worden bezien binnen de bredere dekkingsvraag in augustus.

(?)

Dit zijn keuzes die ook anders ingevuld kunnen worden

11/8

Er moet echt breder en politieker geadviseerd worden.

- Voor dekking van een maatregel wordt in beginsel altijd zoveel mogelijk gekeken binnen hetzelfde domein. Wij zien twee dekkingspakketten op basis van negatief geëvalueerde regelingen binnen de btw (tabel 1):
  1. Met pakket 1 wordt voorgesteld om het tekort te dekken met het afschaffen van het verlaagde btw-tarief op schoonmaken, het afschaffen van het verlaagde btw-tarief op isolatiewerkzaamheden en het afschaffen van het verlaagde btw-tarief op luchtballonvaart.
  2. Met pakket 2 wordt voorgesteld om hert tekort te dekken met het afschaffen van het verlaagde btw-tarief op kampeergelegenheid per 2030. Het verlaagde tarief op logies is per 1 januari 2026 al afgeschaft, met uitzondering van het bieden van gelegenheid tot kamperen. Het behoud van dit verlaagde tarief leidt tot een complexer belastingstelsel en afbakeningsdiscussies over wat onder dit verlaagde tarief valt.

politiek totaal onhaalbaar.

- In de toelichting hieronder worden nog enkele aanvullende richtingen voor dekking geschetst.

Bespreken.

- In de startnotitie wordt de vierhoek eveneens geïnformeerd over de planning en de onderwerpen die aan bod komen deze augustusbesluitvorming. Dit zullen in ieder geval box 3 en de evaluaties van een aantal fiscale regelingen zijn, naast het koopkrachtbeeld dat door SZW wordt geagendeerd.

Dit moet echt anders. Bespreken.

Tabel 1: dekkingsopties inkomstenkader

In miljoenen euro (+ is saldoverbeterend)	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Cum.	Struc.
Stand inkomstenkader	56	-85	-47	-107	-123	-144	-450	-111
w.v. implementatie VAT in the Digital Age (VIDA)	*0*	*0*	*-44*	*-92*	*-92*	*-92*	*-320*	*-92*
Pakket 1								
Afschaffen verlaagde btw-tarief op schoonmaken*	0	0	73	73	73	73	292	73
Afschaffen verlaagde btw-tarief op isolatiewerkzaamheden*	0	0	39	39	39	39	156	39
Afschaffen verlaagde btw-tarief op luchtballonvaart*	0	0	2	2	2	2	8	2
Totaalstand inkomstenkader	*56*	*-85*	*67*	*7*	*-9*	*-30*	*6*	*3*
Pakket 2								
Afschaffen verlaagde btw-tarief op kampeergelegenheid per 2030*	0	0	0	0	228	228	456	228
Totaalstand inkomstenkader	*56*	*-85*	*-47*	*-107*	*105*	*84*	*6*	*117*

**Deze ramingen worden deze week geactualiseerd op basis van de cMEV.*

Beslispunt 2: hoe wenst u om te gaan met de middelen uit de elektriciteitsenvelop?

- In het coalitieakkoord is een envelop aan de inkomstenkant gereserveerd voor het verlagen van de elektriciteitskosten van de industrie. U heeft in mei een nota ontvangen over de samenloop van deze envelop met het voornemen van de Europese Commissie om elektriciteit verplicht lager te belasten dan gas. KGG wil de middelen uit de envelop naar voren (2027) halen en overhevelen naar de uitgavenkant. U heeft in het debat over energieprijzen aan het lid Bontenbal toegezegd om dit te willen verkennen.
- Het onderwerp komt naar verwachting terug in de Vierhoek. Ambtelijk zien wij twee opties: 1) reserveren van de middelen voor deze mogelijke tegenvaller (bij invulling via verlaging van de energiebelasting elektriciteit) of 2) de middelen naar voren halen (conform de wens van Bontenbal) en gericht

→ hast wel gek.

inzetten op industrie. Wij adviseren voor optie 1, vanuit budgettair oogpunt. De twee varianten:

1. Middelen voor nu aan de inkomstenkant laten staan en niet naar voren halen. Zo kan de envelop benut worden om de mogelijke budgettaire tegenvaller op te vangen die voortvloeit uit het Europese Electrification Action Plan. Volgens dat plan moet de EB elektriciteit in schijf 1, 2 en 4 worden verlaagd in lijn met de EB gas.
   - Op 17 juli jl. heeft de Europese Commissie het Electrification Action Plan gepresenteerd. Onderdeel van dit plan is dat de energiebelasting op elektriciteit altijd lager moet worden belast dan aardgas. Dit is in de Nederlandse energiebelasting niet in alle schijven het geval.
   - Als dit wordt opgelost door de energiebelasting op elektriciteit te verlagen (alternatief is combinatie met verhogen EB gas), dan is de verwachte tegenvaller €770 mln. in 2028 en €805 mln. structureel. De verwachte tegenvaller is hoger dan de envelop (zie tabel 2).
   - Verlaging van de EB is in hetzelfde domein als waarvoor de envelop is gereserveerd, maar betreft slechts beperkt dezelfde doelgroep, voor een deel dus niet ook zijnde industrie.[1]
   - Het is nog niet zeker dat het Europese voorstel doorgang vindt: de onderhandelingen starten pas dit najaar.
2. Envelop een jaar naar voren halen (2027) en overhevelen naar de uitgavenkant, conform de wens van een deel van de TK.[2]
   - Voorstel EZK is om de middelen te besteden aan het tijdelijke CISAF-compensatiekader voor elektriciteitskosten: een recente uitzondering op staatssteunregels vanwege gestegen energieprijzen. Hiermee worden energielasten van de energie-intensieve industrie direct verlaagd. Dit is conform doelstelling CA. Omdat het tijdelijke middelen betreft, zijn de effecten op investeringen vermoedelijk beperkt. Bovendien profiteert de industrie van weggevallen concurrentie in Rusland en golfregio en gestegen energieprijzen in China.
   - Het naar voren halen van de envelop belast het saldo van 2027. Voor deze schuif is dekking nodig om het saldo niet te belasten. DGG heeft hiervoor nog geen dekking aangeleverd.
   - Verlaging van de elektriciteitskosten via CISAF kan voor maximaal drie jaar. Voor invulling van de envelop in latere jaren is een andere maatregel nodig, die KGG richting het voorjaar wil uitwerken.

Tabel 2. Middelen envelop en verwachte tegenvaller EU-voorstel.

Reeks	**2026**	**2027**	**2028**	**2029 – 2035**
Envelop elektriciteitskosten	-	-	345 mln.	495 mln.
Verwachte derving EU Electrification Plan	-	-	770 mln.	850 mln. (struc)

Besluitvorming overige onderwerpen

- Rondom het onderwerp energie, mobiliteit en gezondheid spelen er een aantal dossiers waarover besluitvorming in augustus nodig is. Deze maatregelen worden door SFIN besproken in aparte BWO's, waarvan de uitkomst in de Vierhoek terechtkomt. Het gaat om de volgende onderwerpen:

[1] Verlaging van EB schijf 4 betreft deels industriële gebruikers (ca. 30%), maar schijf 1 en 2 met name huishoudens.
[2] Vooralsnog is geen gerichte optie gevonden: binnen de nettarieven is alleen een generieke verlaging mogelijk en dat is niet specifiek gericht op de industrie. Ook verlaging van de energiebelasting elektriciteit (schijf 4 en 5) is ongericht.

1. Aanpassing beprijzingspakket afval (n.a.v. motie TK)
2. Aanpassing youngtimerregeling en introductie greentimer-regeling (n.a.v. motie TK)
3. Uitwerking beprijzingspakket glastuinbouw (toezegging aan TK)
4. Uitwerking verbruiksbelasting alcoholvrije dranken (n.a.v. toezegging TK).

- IenW heeft daarnaast de wens om de vliegbelasting te verlagen en heeft ambtelijk aangegeven een BWO te willen. Wij houden dit af en verwijzen naar de Vierhoek.

Bespreken, dit is niet conform eerdere besprekingen

Toelichting

Alternatieve dekkingsopties binnen de btw

- Binnen het btw-domein zijn er meer dekkingsopties mogelijk met het afschaffen van vrijstellingen of verlaagde tarieven. Deze zijn weergegeven in tabel 3. In plaats van meerdere kleinere regelingen zou bijvoorbeeld één grote regeling zoals het lage tarief op kampeergelegenheid afgeschaft kunnen worden. In het stuk voor de Vierhoek wordt hier ook een optie voor gepresenteerd (dekkingspakket 2).
- Er zou ook buiten het btw-domein gekeken kunnen worden. Er zou bijvoorbeeld geredeneerd kunnen worden dat de derving raakt aan uitgaven die huishoudens met hogere inkomens doen aan vakanties. Dan zou bijvoorbeeld het aangrijpingspunt van het toptarief in de inkomstenbelasting verlaagd kunnen worden. Of vanuit de redenatie dat het raakt aan enkele grote faciliteringsdiensten zou de vennootschapsbelasting verhoogd kunnen worden.
- Gezien de relatief kleine derving t.o.v. de grote omvang van de IB en Vpb, zouden deze aanpassingen wel zeer beperkt moeten zijn.

Tabel 3: beleidsopties negatief geëvalueerde regelingen btw-domein

In miljoenen euro (+ is saldoverbeterend)	2027	2028	2029	2030	2031	struc
Afschaffen btw-vrijstelling voor schrijvers, journalisten en componisten	0	7	7	7	7	7
Afschaffen lage btw-tarief op kampeergelegenheid	0	224	224	224	224	224
Afschaffen verlaagde btw-tarief op genees- en hulpmiddelen	0	1758	1758	1758	1758	1758
Afschaffen verlaagde btw-tarief op luchtballonvaart	0	2	2	2	2	2
Afschaffen verlaagde btw-tarief op arbeidsintensieve diensten	0	838	838	838	838	838
Waarvan kappersdiensten	*0*	*255*	*255*	*255*	*255*	*255*
Waarvan herstelwerkzaamheden	*0*	*50*	*50*	*50*	*50*	*50*
Waarvan schoonmaken	*0*	*73*	*73*	*73*	*73*	*73*
Waarvan schilderen, stukadoren en behangen	*0*	*422*	*422*	*422*	*422*	*422*
Waarvan isolatiewerkzaamheden	*0*	*39*	*39*	*39*	*39*	*39*
Afschaffen verlaagde btw-tarief op voedingsmiddelen en water	0	10944	10944	10944	10944	10944
Waarvan levering van voedingsmiddelen	*0*	*8787*	*8787*	*8787*	*8787*	*8787*
Waarvan restaurantdiensten	*0*	*1888*	*1888*	*1888*	*1888*	*1888*
Waarvan leidingwater	*0*	*269*	*269*	*269*	*269*	*269*

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.

Ministerie van Financiën

TER ADVISERING
Aan
de staatssecretaris van Financiën
de minister

AFP & AFEP

Persoonsgegevens

nota

BWO negatief geëvalueerde fiscale regelingen landbouw

Datum
11 augustus 2026

Notanummer
2026-0000335796

Bijlagen
1. Overzicht fiscale regelingen
2. Agenda met bespreekpunten

Aanleiding

- Aanstaande donderdag 13 augustus heeft u (SFIN) met SLVVN en MLVVN een overleg over de negatief geëvalueerde fiscale regelingen in de landbouw. In deze nota wordt u (SFIN) over de inzet geadviseerd.
- Deze nota wordt ter informatie ook aan u (minister) voorgelegd, omdat in augustus breder wordt gesproken over de aanpak van fiscale regelingen. In bijlage 2 treft u de gezamenlijke agenda met bespreekpunten.

Geadviseerde inbreng per agendapunt

Bespreekpunt 2.1: Voor welke fiscale regelingen in de landbouw ziet u de komende periode kansen om deze te hervormen of af te schaffen en welke (proces) afspraken kunnen hierover worden gemaakt?

Advies:

- U kunt benoemen dat veel fiscale regelingen in het natuur- en landbouwdomein negatief zijn geëvalueerd. Zoals de bosbouwvrijstelling, cultuurgrondvrijstelling en landbouwvrijstelling. De begrotingsregels schrijven voor dat deze regelingen in beginsel worden afgeschaft of hervormd.
- U kunt daarom het volgende voorstellen:
  - Deze zomer een eerste stap zetten door de bosbouwvrijstelling per 2029 af te schaffen (zonder overgangsrecht). In overleg met MFIN kan worden bezien of de opbrengst deels (5 mln. van de 35 mln.) kan worden terug gesluisd naar een regeling voor natuurherstel aan de uitgavenkant en voor het overige deel kan worden ingezet als dekking van andere maatregelen of als invulling van de motie Dassen. Dit is een passend voorstel: slechts een zeer klein deel (<5 mln.) van de bosbouwvrijstelling komt op dit moment bij bosbouwbedrijven terecht.
  - Richting het voorjaar samen met betrokken stakeholders verkennen hoe de andere negatief geëvalueerde fiscale landbouwregelingen kunnen worden afgeschaft of hervormd. Bijvoorbeeld door te vereenvoudigen en/of beter te laten aansluiten op de verduurzamingsopgave (dierenwelzijn, stikstof en klimaat). Op basis hiervan kan vervolgens in het voorjaar besluitvorming plaatsvinden.

Toelichting

Motie Dassen en begrotingsregels

- In de begrotingsregels is opgenomen dat fiscale regelingen bij een negatieve evaluatie in beginsel afgeschaft, versoberd of aangepast moeten worden. Ook is opgenomen dat indien uit de evaluatie blijkt dat een fiscale regeling beter aan de uitgavenkant kan worden vormgegeven, het uitgangspunt is om de fiscale regeling conform de aanbeveling te verplaatsen.
- De TK heeft daarnaast recent de motie Dassen aangenomen, die "verzoekt de regering opties uit te werken waarbij de voorgenomen belastingverhoging op arbeid verminderd kan worden via dekking in het afschaffen of versoberen van ondoelmatige[1] en ondoeltreffende[2] fiscale regelingen, en deze met de Kamer te delen voor de Voorjaarsnota."
- De opbrengst van het afschaffen van de bosbouwvrijstelling kan (deels) worden ingezet als onderdeel van een invulling van de motie Dassen.
- De bredere invulling van de motie Dassen is onderdeel van de augustusbesluitvorming en ligt voor in de Politieke Vierhoek van 21 augustus. Hierover wordt u separaat geadviseerd.

Bosbouwvrijstelling

- Het gebruik van de bosbouwvrijstelling door bosbouwbedrijven is zeer beperkt omdat bosbouwbedrijven doorgaans weinig tot niet winstgevend zijn, terwijl de regeling beoogt winst vrij te stellen. Bovendien lijken bosbouwbedrijven maar een zeer beperkte hoeveelheid bosgrond in bezit te hebben.
- Daarnaast vindt er substantieel gebruik van de bosbouwvrijstelling plaats door niet-bosbouwbedrijven, zoals de verhuur van een landgoed aan een natuurbegraafplaats en de verkoop van boomsnoeisel voor farmaceutische doeleinden: slechts 6 procent van het belastbare bedrag correspondeert met bosbezit.
- De structurele opbrengst van het afschaffen van de bosbouwvrijstelling is circa € 35 mln. Hiervan slaat slechts een zeer klein deel (<5 mln.) neer bij bosbouwbedrijven, doordat de vrijstelling vooral door andere bedrijven worden gebruikt.
- De bosbouwvrijstelling kan afgeschaft worden zonder het treffen van overgangsrecht. Bij de jaarlijkse exploitatie van het bos zal dat in de praktijk niet tot bezwaren leiden, omdat daadwerkelijke bosbouwbedrijven in de regel geen of nauwelijks winst maken. De afwezigheid van een vrijstelling wordt dan niet gevoeld, omdat er geen vrij te stellen winst is.
- Onder de bosbouwvrijstelling vallen ook de vervreemdingswinsten bij verkoop van het bos. Vrijgesteld is dan alleen de verkoopopbrengst die verband houdt met de instandhouding van het bos. Een meerwaarde van de bosgrond vanwege een alternatieve aanwending (bij bijv. bestemmingswijziging) van de grond is niet vrijgesteld.
- Bij afschaffing van de bosbouwvrijstelling is de waardeontwikkeling van bos dus niet langer vrijgesteld, ook als deze waardeontwikkeling toerekenbaar is

[1] Ondoelmatige regelingen zijn regelingen waarvan het doel met minder middelen of (negatieve) neveneffecten bereikt had kunnen worden. Hierbij kunnen middelen terugslaan op de kosten van de regeling zelf, kosten die voor de regeling worden gemaakt door de uitvoering, en kosten die door gebruikers van de regelingen moeten worden gemaakt (d.w.z. regeldruk).
[2] Ondoeltreffende regelingen zijn regelingen die het beoogde doel niet behalen.

aan periode waarin de bosbouwvrijstelling wel van kracht was. Dit kan tot bezwaren leiden.

- De verwachting is echter dat de afwezigheid van overgangsrecht bij toekomstige verkoop beperkt tot problemen zal leiden, omdat (i) de gemiddelde hectareprijs van bosgrond ten opzichte van de gemiddelde hectareprijs van bouwgrond en landbouwgrond relatief laag is en (ii) het aandeel bosgrond dat onder de bosbouwvrijstelling valt ten opzichte van het totale bosareaal slechts 0,033% is

Bespreekpunt 3.1: Bent u akkoord om de voor- en nadelen van een Fiscale Investeringsreserve Landbouw (FiL) nader te onderzoeken en hierbij ook te bezien wat de mogelijkheden zijn voor aanpassingen aan de bestaande MIA en Vamil voor integrale stallen? De uitkomsten van het onderzoek kunnen worden betrokken bij het voorjaar van 2027

Advies:

- U kunt aangeven dat u vooralsnog niet enthousiast bent over een dergelijke nieuwe regeling, omdat er al andere bestaande regelingen zijn (MIA/Vamil) en een agrariër er alleen gebruik van kan maken als er winst wordt gemaakt. Ook is niet duidelijk waarom een nieuwe fiscale regeling hier een wenselijke beleidsoptie zou zijn. Als actie wenselijk is, liggen niet-fiscale maatregelen meer voor de hand.

Toelichting:

- LVVN en de landbouwsector pleiten om een Fiscale Investeringsreserve Landbouw (FIL) voor dier- en natuurvriendelijke investeringen te introduceren.
- Ambtelijk zien we op vooralsnog weinig meerwaarde in een nieuwe reserve:
    - Milieuvriendelijke investeringen worden al gestimuleerd met de MIA/Vamil;
    - Het instrument komt alleen ten gunste van winstgevende agrariërs. Niet-fiscale maatregelen liggen daarom meer voor de hand om het doel te bereiken.
- Vanuit ambtelijk LVVN wordt aangegeven dat de MIA/Vamil niet alle type milieuvriendelijke investeringen dekt: bedrijfsmiddelen komen alleen op de Milieulijst als ze nog niet gangbaar zijn, een lange terugverdientijd hebben en een bovenwettelijke milieuwinst hebben. Integrale stallen (die zijn ingericht voor emissiereductie EN dierenwelzijn) komen bijvoorbeeld niet altijd in aanmerking voor MIA/Vamil, terwijl ze wel bijdragen aan het verbeteren van dierenwelzijn.

Bespreekpunt 4.1: Bent u akkoord om het werkbezoek gezamenlijk in te laten plannen met als hoofdonderwerp fiscaliteit?

Advies:

- U kunt akkoord gaan met het voorstel om gezamenlijk een werkbezoek te plannen aan LTO en het NAJK.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.

Bijlage 1 – overzicht fiscale regelingen landbouwdomein

1. **Landbouwvrijstelling - Bij afschaffing met overgangsrecht per 2028 zal de budgettaire opbrengst oplopen van slechts 12 miljoen euro tot het structurele niveau van 182 miljoen euro in het jaar 2071.**

- *Doelstelling:* Twee typen eigenaren van landbouwgrond (eigenaar die de grond zelf bewerkt en de eigenaar die de grond verpacht) fiscaal gelijk behandelen.
- Werking:
    - De landbouwvrijstelling regelt, kort gezegd, dat de waardeverandering van grond niet tot de winst uit landbouwbedrijf behoort voor zover die waardeverandering is toe te rekenen aan de ontwikkeling van de waarde in het economische verkeer bij agrarische bestemming (WEVAB). Waardeveranderingen die zijn ontstaan door de bedrijfsvoering of door bestemmingswijziging zijn bijvoorbeeld niet vrijgesteld.
    - De landbouwvrijstelling is ingevoerd met als doel het borgen van een gelijk fiscaal speelveld tussen de landbouwer-ondernemer die grond in bezit had en de particulier die landbouwgrond verpachtte. Met de invoering van de Wet inkomstenbelasting 2001 is het doel komen te vervallen, omdat particulieren sindsdien wel (forfaitair) worden belast over de waardeontwikkeling van (verpachte) landbouwgrond.
- *Beoordeling doeltreffendheid en doelmatigheid SEO (andere evaluatie ((SEO, 2024)[3]):*
    - De landbouwvrijstelling is reeds in 2024 geëvalueerd door SEO.
    - In het evaluatierapport wordt geconcludeerd dat de landbouwvrijstelling noch doeltreffend noch doelmatig is en ook niet kan worden gerechtvaardigd door het realiseren van (eventueel wenselijke) neveneffecten.
    - SEO schetst vervolgens de beleidsoptie om de landbouwvrijstelling af te schaffen met overgangsrecht.

2. **Bosbouwvrijstelling - 35 mln. euro (meest recente schatting 2026)**

- *Doelstelling*: Bevorderen van het behoud en de aanleg van bossen door bosbedrijven
- *Werking*:
    - De bosbouwvrijstelling is een fiscale regeling in de IB/Vpb en kent ook een optieregeling. Voordelen uit bosbedrijf zijn vrijgesteld van inkomstenbelasting en vrijgesteld van vennootschapsbelasting.
    - De bosbouwvrijstelling bestaat sinds 1926 in (de voorloper van) de inkomstenbelasting.
    - In 1994 is de optieregeling ingevoerd. De optieregeling houdt in dat de vrijstelling op verzoek niet van toepassing is. Dit is erop gericht om de verrekening van verliezen niet uit te sluiten. De bosbouwvrijstelling heeft immers tot gevolg dat winsten onbelast blijven, maar ook dat verliezen niet in de belastingheffing worden betrokken en dus niet verrekenbaar zijn. Met de optieregeling wordt rekening gehouden met verlieslatende bosbedrijven die mogelijk op een later moment winstgevend zouden kunnen worden. Indien gekozen wordt voor de optieregeling staat deze keuze ten minste 10 jaar vast.
- *Beoordeling doeltreffendheid en doelmatigheid SEO:*

[3] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2024/03/20/bijlage-evaluatie-landbouwvrijstelling-rapport-seo

- De bosbouwvrijstelling is niet doeltreffend en niet doelmatig volgens de onderzoekers omdat bosbouwbedrijven doorgaans weinig tot niet winstgevend zijn, terwijl de regeling beoogt winst vrij te stellen.
- Het gebruik door bosbouwbedrijven lijkt zeer beperkt en er zijn indicaties dat er substantieel gebruik plaatsvindt door ondernemingen die bosbouw niet als hoofdactiviteit hebben.
- Afschaffing is de logische beleidsoptie volgens de onderzoekers.
- De onderzoekers voorzien beperkte gevolgen voor bosbouwbedrijven omdat zij weinig tot niet winstgevend zijn, als het bosbedrijf überhaupt kwalificeert als onderneming.
- Bij afschaffing kan ervoor worden gekozen om de vrijgekomen middelen op een andere manier te blijven inzetten om de doelstelling te realiseren. Bij natuur ligt immers een rol voor de overheid. Dit kan bijvoorbeeld door het ophogen van bestaande subsidies of de bijdrage aan Staatsbosbeheer.

3. Vrijstelling voor vergoedingen bos- en natuurbeheer - 11 mln. euro (meest recent: 2026)

- *Doelstelling*: Bevorderen van het behoud en de aanleg van bossen door bosbedrijven
- *Werking*:
  - De faciliteit voorkomt dat voordelen ingevolge vergoedingen en subsidies ten behoeve van de ontwikkeling en instandhouding van bos en natuur worden belast als winst in de IB en Vpb.
  - De vrijstelling is van toepassing in de IB en Vpb.
  - De doelgroep bestaat uit natuurlijke personen/ondernemers en Vpb-plichtige lichamen die subsidies aanvragen en ontvangen ten behoeve van bos- en natuurbeheer.
- *Beoordeling doeltreffendheid en doelmatigheid SEO:*
  - Het effect van de vrijstelling is onduidelijk omdat de subsidie hetgeen is wat de doelstelling nastreeft en niet zozeer de vrijstelling.
  - Met een onbekend effect kan twee kanten op geredeneerd worden: afschaffing of voorzichtigheidshalve behouden. Als de voorkeur uitgaat naar afschaffing vanwege beleidstechnische redenen (zoals eenvoud in het belastingstelsel) zouden de eventuele vrijgekomen middelen wederom ingezet kunnen worden via de subsidies in brede zin.
  - Maar de regeling kan dus ook behouden worden. De subsidies zijn gebaseerd op de verwachte kosten (normkosten) voor natuurbeheer.

4. Vrijstelling box 3 - 7 mln. euro (meest recent: 2023)

- *Doelstelling*: Bevorderen van het behoud en de aanleg van bossen door bosbedrijven
- *Werking*:
  - Bossen, natuurterreinen en landgoederen zijn vrijgesteld van de forfaitaire rendementsheffing in box 3. Gebouwde eigendommen op landgoederen vallen niet onder de vrijstelling.
  - De vrijstelling is enkel van toepassing bij volle eigendom, niet bij bloot eigendom of vruchtgebruik. De vrijstelling voor bossen en natuurterreinen is niet beperkt tot het Nederlandse grondgebied, maar geldt ook voor (de volle eigendom van) buitenlandse bos- en natuurterreinen.

- De vrijstelling heeft een lange historie. In de Wet IB 1964 was reeds een bepaling opgenomen waardoor bosterreinen en landgoederen (inclusief opstallen) vrijgesteld waren. Destijds gold de vrijstelling niet voor buitenlandse bos- en natuurterreinen.

- *Beoordeling doeltreffendheid en doelmatigheid SEO:*
  - De box 3-vrijstelling is waarschijnlijk doeltreffend en doelmatig volgens de onderzoekers, maar het exacte effect is lastig meetbaar doordat de doelstelling niet helder en eenduidig geformuleerd is.
  - Dit geldt voor alle regelingen met deze doelstelling. Onder het bevorderen van behoud en aanleg van bos en natuur vallen zowel verbetering als minder verslechtering.
  - Het doel is ook zeer algemeen, wat de meetbaarheid niet ten goede komt, met name doordat er ook veel ander beleid is dat zich op soortgelijke doelen richt. Voor de doeltreffendheid van deze fiscale regelingen is het daarom niet mogelijk geweest om het effect te isoleren en/of te schatten.
  - Onder het nieuwe box 3-stelsel (werkelijk rendement) kan de doeltreffendheid mogelijk verhoogd worden door het directe rendement niet vrij te stellen en het indirecte rendement vrijgesteld te laten of te voorzien in een doorschuiffaciliteit voor het indirecte rendement, zo geven de onderzoekers van SEO aan.
  - Het directe rendement, wat bij bossen en natuurterreinen doorgaans negatief is, kan de box 3-belasting drukken en zodoende meer gelden beschikbaar maken voor bossen en natuurterreinen.

5. Cultuurgrondvrijstelling - 290 mln. euro (meest recent: 2026)

- *Doelstelling*: Verbetering van landbouwstructuur
- *Werking*:
  - De vrijstelling ziet op de verkrijging van cultuurgrond. Het tarief van de overdrachtsbelasting is 10,4% over de waarde van de onroerende zaak.
  - De cultuurgrond dient primair de functie te hebben om gewassen te voeden en te laten groeien. Gedacht kan worden aan gronden voor akkerbouw, tuinbouw, veehouderij of bosbouw. De ondergrond van gebouwen valt niet onder de vrijstelling, afgezien van de ondergrond van glasopstanden.
  - De vrijstelling ziet op cultuurgronden die bestemd zijn voor agrarische doeleinden en ten behoeve van de landbouw bedrijfsmatig geëxploiteerd (zullen) worden.
  - Er geldt verder een voortzettingseis van de agrarische bedrijfsmatige exploitatie van tien jaar. Wanneer cultuurgrond verkocht wordt, blijft de vrijstelling bij de initiële verkrijger in stand indien de cultuurgrond gedurende de lopende termijn van tien jaren bedrijfsmatig geëxploiteerd blijft ten behoeve van de landbouw. Bij elke volgende verkrijger gaat een nieuwe termijn van tien jaar lopen.
- *Beoordeling doeltreffendheid en doelmatigheid SEO:*
  - Uit de bredere beleidsmatige context blijkt dat structuurverbetering in de landbouw is ingeruild voor structuurverbetering van het algehele landelijke gebied. Hierdoor is geen sprake meer van een noodzaak tot overheidsingrijpen via de cultuurgrondvrijstelling met betrekking tot het oorspronkelijke doel.

- De cultuurgrondvrijstelling is niet doeltreffend en niet doelmatig, mede doordat er geen waarborg meer is voor realisatie van de doelstelling volgens de onderzoekers.
- Een verbetering van de landbouwstructuur is geen helder en eenduidig doel, noch wordt er bij elke transactie getoetst of het bijdraagt aan dat doel.
- Tegelijkertijd observeren de onderzoekers een lange trend van schaalvergroting in de landbouwsector die mede mogelijk wordt gemaakt met de cultuurgrondvrijstelling, terwijl expliciet is vermeld door de wetgever dat het stimuleren van schaalvergroting niet het doel was van de (voorloper van de) cultuurgrondvrijstelling. Afschaffing is de logische beleidsoptie op basis van het Toetsingskader Fiscale Regelingen en de begrotingsregels.

6. Natuurgrondvrijstelling - 4 mln. euro (meest recent: 2023)

- *Doelstelling*: Het bevorderen van het behoud en de aanleg van natuurgebieden
- *Werking*:
  - Voor natuurgrond geldt een vrijstelling van overdrachtsbelasting.
  - Deze vrijstelling ziet op verkrijgingen van natuurgronden waarvan de inrichting en het beheer geheel of nagenoeg geheel (voor 90% of meer) duurzaam zijn afgestemd op het behoud en de ontwikkeling van natuur en landschap.
  - Een (ondergrond van een) opstal kan niet aangemerkt worden als natuurgrond. Er geldt eveneens een instandhoudingseis van tien jaar.
  - De vrijstelling is ingevoerd met de gedachte dat natuurgrond niet anders dient te worden behandeld dan cultuurgrond.
- *Beoordeling doeltreffendheid en doelmatigheid SEO:*
  - De doeltreffendheid en doelmatigheid van de natuurgrondvrijstelling is volgens de onderzoekers onbekend doordat in de parlementaire stukken geen doelstelling is opgenomen, noch een duidelijke probleemstelling.
  - Er is wel een reden tot overheidsingrijpen, aangezien de doelstelling enigszins uit zou moeten komen op het behoud (en in mindere mate de aanleg) van natuur.
  - De redenering voor het overheidsingrijpen lijkt sterk op die van de andere fiscale regelingen die trachten het behoud en de aanleg van natuur te bevorderen.
  - De formulering van het doel is eveneens niet helder.
  - De natuurgrondvrijstelling kan afgeschaft worden, zo volgt uit het toetsingskader fiscale regelingen. Een beleidstechnische hervorming is ook mogelijk waarbij een doelstelling geformuleerd wordt.
  - Hervorming zou dan zien op het wegnemen van de verstorende werking van de overdrachtsbelasting bij de aankoop van natuur door particuliere organisaties. De vrijstelling is namelijk voor een deel een continuering van de tegemoetkoming voor particuliere organisaties die die zich het behoud van natuurschoon ten doel stellen.
  - Initieel werd naar een manier gezocht om de aanschaf van landbouwgronden die nog omgevormd zouden worden tot natuurgronden vrij te stellen. Dit is vervolgens breder getrokken tot alle natuurgronden, en later zijn de landbouwgronden die nog omgevormd zouden worden tot natuurgronden van de vrijstelling weer uitgesloten. Ook is niet duidelijk waarom in de vormgeving van de

natuurgrondvrijstelling is gekozen om ook particulieren te laten delen in de vrijstelling.

7. Vrijstelling voor kavelruil - 1 mln. euro (meest recent: 2023)

- *Doelstelling*: Verbetering van landbouwstructuur
- *Werking*:
    - Verkrijgingen krachtens kavelruil in het landelijke gebied zijn onder voorwaarden vrijgesteld van overdrachtsbelasting.
    - Kavelruil betreft een overeenkomst waarbij drie of meer eigenaren hun onroerende zaken samenvoegen, het verkavelen en het onder elkaar bij notariële kavelruilakte verdelen van de onroerende zaken.
    - Daarnaast dient een kavelruil in het landelijke gebied te leiden tot een verbetering van een gebied in overeenstemming met de functies die aan de betrokken locaties zijn toegedeeld.
- *Beoordeling doeltreffendheid en doelmatigheid SEO:*
    - Het landelijke gebied betreft zowel landbouwzaken (zoals de bedrijfsomvang, verkavelingssituatie, waterbeheersing, ontsluiting van agrarische bedrijven en dergelijke) als natuur en landschap, infrastructuur, recreatie en cultuurhistorie.
    - De herverkaveling en kavelruil maakt de overdracht van gronden mogelijk, zodat bijvoorbeeld wegen, waterlopen en andere infrastructuur kunnen worden aangelegd en gronden dichter bij elkaar komen te liggen. Aangezien dit publieke middelen zijn, is overheidsinterventie om deze doelen te realiseren genoodzaakt.
    - De doelstelling van de vrijstelling voor kavelruil wordt niet gewaarborgd. De formulering van dit doel is niet helder en eenduidig. Bovendien wordt al bijna twintig jaar lang geen (ecologische) toets op de objectieve verbeteringseis uit de Omgevingswet meer uitgevoerd die de realisatie van het doel waarborgt. De (ecologische) toets is een beoordeling door (ecologische) specialisten of een kavelruil bijdraagt aan de verbetering van de structuur van het landelijke gebied. Dit heeft een negatief effect op de doeltreffendheid, die sinds de recente aanscherpingen per 2025 naar alle waarschijnlijkheid toegenomen is. Echter, omdat het doel lastig meetbaar is en gegevens beperkt bijgehouden worden, is onbekend in hoeverre de regeling doeltreffend en doelmatig is.

8. Vrijstelling voor herverkaveling - zeer beperkt (meest recent: 2023)

- *Doelstelling*: Verbetering van landbouwstructuur
- *Werking*:
    - Verkrijgingen krachtens herverkaveling in het landelijke gebied zijn onder voorwaarden vrijgesteld van overdrachtsbelasting.
    - Herverkaveling betreft het samenvoegen van onroerende zaken in een gebied, verdeling van het gebied in kavels en toewijzing van die kavels aan eigenaren.
- *Beoordeling doeltreffendheid en doelmatigheid SEO:*
    - Het landelijke gebied betreft zowel landbouwzaken (zoals de bedrijfsomvang, verkavelingssituatie, waterbeheersing, ontsluiting van agrarische bedrijven en dergelijke) als natuur en landschap, infrastructuur, recreatie en cultuurhistorie.
    - De herverkaveling en kavelruil maakt de overdracht van gronden mogelijk, zodat bijvoorbeeld wegen, waterlopen en andere

infrastructuur kunnen worden aangelegd en gronden dichter bij elkaar komen te liggen. Aangezien dit publieke middelen zijn, is overheidsinterventie om deze doelen te realiseren genoodzaakt.

- De onderzoekers concluderen dat de vrijstelling voor herverkaveling wel doeltreffend en doelmatig is. De overheid zal enkel een herverkaveling inzetten bij evidente verbetering. Het bevat de facto al een waarborg voor doeltreffendheid en doelmatigheid.

Ministerie van Financiën

Directoraat-Generaal voor Fiscale Zaken
Directie Algemene Fiscale Politiek
Strategie en parlementaire aangelegenheden

Korte Voorhout 7
2511 CW Den Haag
POSTBUS 20201
2500 EE Den Haag

Contactpersoon

Persoonsgegevens

agenda

Bespreking negatief geëvalueerde fiscale regelingen

Datum
13 augustus 2026

Onze referentie
2026-0000335798

Omschrijving	Bespreking negatief geëvalueerde fiscale regelingen
Vergaderdatum en - tijd	13 augustus 2026 om 09:30
Eindtijd	10:00
Deelnemers	Staatssecretaris van Financiën; Staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur en de Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur
Vergaderplaats	Webex

Agenda:

1. **Opening**

2. **Augustusbesluitvorming en fiscale regelingen in de landbouw**

- Op 11 mei is de evaluatie van onderzoeksbureau SEO naar de fiscale regelingen met betrekking tot bos-, natuur- en cultuurgrond naar de Tweede Kamer gestuurd.
- In de kabinetsreactie in de Kamerbrief wordt aangegeven dat op basis van de beoordelingen die door SEO zijn gegeven, het kabinet onderzoek zal doen hoe de onderzochte regelingen, waar nodig, afgeschaft of hervormd kunnen worden. Tot slot wordt aangegeven dat de Tweede Kamer op Prinsjesdag geïnformeerd wordt over de uitkomsten van het onderzoek en de daaruit voortvloeiende besluitvorming.
- De landbouwvrijstelling is meermaals negatief geëvalueerd op doeltreffendheid en doelmatigheid.

Bespreekpunt 2.1: Voor welke fiscale regelingen in de landbouw ziet u de komende periode kansen om deze te hervormen of af te schaffen en welke (proces) afspraken kunnen hierover worden gemaakt?

Intern gebruik

Directoraat-Generaal voor Fiscale Zaken
Directie Algemene Fiscale Politiek
Strategie en parlementaire aangelegenheden

Datum
13 augustus 2026

Onze referentie
2026-0000335798

3. Bespreken openstaande acties motie Stoffer en motie Grinwis c.s.

- Op 9 maart 2026 heeft SFIN mede namens de SLVVN een Kamerbrief verstuurd naar aanleiding van de motie Stoffer[1] en de motie Grinwis[2].
- In de **motie Stoffer** werd verzocht om richting de komende formatie knelpunten te inventariseren en onderzoek te doen naar mogelijkheden voor een betere aansluiting van de vennootschapsbelasting op de landbouwpraktijk.
- In de **motie Grinwis** werd verzocht om fiscale knelpunten in de samenwerking tussen melkveehouders en akkerbouwers weg te nemen, en daarbij te onderzoeken of bij tijdelijke uitruil van grond de bedrijfsopvolgingsregeling in de schenk- en erfbelasting (BOR) kan blijven gelden. In deze **Kamerbrief** is in de bijlage een overzicht gegeven van gesignaleerde knelpunten en de bijbehorende voorstellen van belangenorganisaties, en de kabinetsappreciatie daarop om te voldoen aan deze moties.
- In het Kamerdebat over nationale fiscaliteit van 24 juni j. heeft SFIN toegezegd dat hij vóór de behandeling van het Belastingplan in november 2026 een vervolgbrief stuurt met een update over de openstaande acties uit deze Kamerbrief.
- Bij enkele appreciaties is er nog een vervolgactie die uit de Kamerbrief volgt, waar dus een update over nodig is:
  I. **Aanpassing BOR ten aanzien van vruchtwisseling** – Vanuit de sector ligt er de wens om verpachte gronden uit te zonderen van de vastgoedmaatregel in de BOR en doorschuifregelingen als er sprake is van tijdelijke uitruil van grond tussen akkerbouwers en melkveehouders waarbij voor een van de twee sprake is van vruchtwisseling. Dit voorstel is verwerkt in de Fiscale Verzamelwet 2028 welke op dit moment in internetconsultatie ligt.
  II. **FIL** - Bij het verzoek om een Fiscale Investeringsreserve Landbouw (FIL) voor dier- en natuurvriendelijke investeringen te introduceren wordt aangegeven dat het kabinet voornemens is om te investeren in een dierwaardige veehouderij met het oog op een economisch perspectief voor gezinsbedrijven, conform tekst in Coalitieakkoord). Eind april heeft tussen sectorpartijen, FIN en LVVN een gesprek plaatsgevonden.

Bespreekpunt 3.1: Bent u akkoord om de voor- en nadelen van een FiL nader te onderzoeken en hierbij ook te bezien wat de mogelijkheden zijn voor aanpassingen aan de bestaande MIA en Vamil voor integrale stallen? De uitkomsten van het onderzoek kunnen worden betrokken bij het voorjaar van 2027

4. Werkbezoek NAJK en LTO

- SFIN heeft in het voorjaar een kennismakingsgesprek gehad met NAJK en LTO, waarbij SFIN is uitgenodigd voor een werkbezoek over fiscaliteit en boeren. Inmiddels heeft LTO hier een formeel verzoek voor ingediend bij Financiën.
- Gezien de inhoudelijke overlap is het voorstel om er een gezamenlijk (SFIN en SLVVN) werkbezoek van te maken.

[1] Kamerstukken II 2025/26, 36800, nr. 53 (motie-Stoffer)
[2] Kamerstukken II 2025/26, 36812, nr. 97 (motie-Grinwis c.s.)

Intern gebruik

Bespreekpunt 4.1: Bent u akkoord om het werkbezoek gezamenlijk in te laten plannen met als hoofdonderwerp fiscaliteit?

Directoraat-Generaal voor Fiscale Zaken
Directie Algemene Fiscale Politiek
Strategie en parlementaire aangelegenheden

Datum
13 augustus 2026

Onze referentie
2026-0000335798

Intern gebruik

Ministerie van Financiën

12-08-26

HEDEN
TER BESLISSING
Aan
de minister
de staatssecretaris van Financiën

Algemene Financiële en Economische Politiek

Persoonsgegevens

nota

Inkomstenkader ambtelijke vierhoek 14 augustus 2026

Datum
11 augustus 2026

Notanummer
2026-0000329390

Bijlagen
1. Inkomstenkader augus

Aanleiding

- Vrijdag 14 augustus vindt de eerste ambtelijke Vierhoek van de augustusbesluitvorming plaats. In deze Vierhoek wordt de stand van het inkomstenkader toegelicht en de budgettaire opgave die daaruit volgt. Hierbij leggen wij de startnotitie over de inkomsten voor de vierhoek aan u voor met daarbij een specifieke vraag (beslispunt 1). Deze nota zal vervolgens op dinsdag 18 augustus voorliggen in de politieke Vierhoek.
- Wij informeren u in deze nota ook over beleidsvoorstellen in het energie en mobiliteitsdomein van andere departementen en leggen wij u opties voor hoe om te gaan met middelen uit de elektriciteitsenvelop (beslispunt 2).
- Over box 3 wordt u separaat geïnformeerd.

Beslispunten

Beslispunt 1: Bijlage 1 bevat de conceptnota voor de ambtelijke vierhoek van vrijdag 14 augustus. Wilt u specifieke dekking voor het tekort in het inkomstenkader in de Vierhoek nota opnemen of het integraal meenemen in augustus?

- In de startnotitie voor de politieke vierhoek worden de uitganspunten en het proces geschetst voor de augustusbesluitvorming.
- De nota voor de vierhoek bevat de stand van het inkomstenkader (tabel 1), dat wil zeggen alle onvermijdelijke mee- en tegenvallers en herijkingen. Over de kabinetsperiode is er een tekort van €450 mln. Structureel is er een tekort van €111 mln. Dit tekort wordt primair veroorzaakt door de onvermijdelijke implementatie van de EU-richtlijn VAT in the Digital Age (VIDA).
- Naast het verplichte deel van de VIDA-implementatie is er een aanvullende mogelijkheid om de definitie van kortetermijnverhuur uit de richtlijn te implementeren. Dit zou leiden tot een aanvullende derving van structureel €26 miljoen per jaar, waarvoor ook aanvullende dekking nodig is.
- Het is mogelijk om in de Vierhoek notitie al specifieke dekking op te nemen voor het deel van VIDA dat onvermijdelijk is, waarmee het tekort wordt gedekt (staat in de Vierhoek notitie nu nog op PM). Het voordeel hiervan is dat u als minister van Financiën gelijk een gedekt pakket op tafel legt, voor een probleem dat ook binnen de fiscaliteit is ontstaan. Het nadeel is dat dit veelal gaat over politiek gevoelige dekkingsmaatregelen, zoals het afschaffen van fiscale regelingen binnen de btw, en dat de derving zo niet integraal kan worden bezien binnen de bredere dekkingsvraag in augustus.

- Voor dekking van een maatregel wordt in beginsel altijd zoveel mogelijk gekeken binnen hetzelfde domein. Wij zien twee dekkingspakketten op basis van negatief geëvalueerde regelingen binnen de btw (tabel 1):
  1. Met pakket 1 wordt voorgesteld om het tekort te dekken met het afschaffen van het verlaagde btw-tarief op schoonmaken, het afschaffen van het verlaagde btw-tarief op isolatiewerkzaamheden en het afschaffen van het verlaagde btw-tarief op luchtballonvaart.
  2. Met pakket 2 wordt voorgesteld om hert tekort te dekken met het afschaffen van het verlaagde btw-tarief op kampeergelegenheid per 2030. Het verlaagde tarief op logies is per 1 januari 2026 al afgeschaft, met uitzondering van het bieden van gelegenheid tot kamperen. Het behoud van dit verlaagde tarief leidt tot een complexer belastingstelsel en afbakeningsdiscussies over wat onder dit verlaagde tarief valt.
- In de toelichting hieronder worden nog enkele aanvullende richtingen voor dekking geschetst.
- In de startnotitie wordt de vierhoek eveneens geïnformeerd over de planning en de onderwerpen die aan bod komen deze augustusbesluitvorming. Dit zullen in ieder geval box 3 en de evaluaties van een aantal fiscale regelingen zijn, naast het koopkrachtbeeld dat door SZW wordt geagendeerd.

Tabel 1: dekkingsopties inkomstenkader

In miljoenen euro (+ is saldoverbeterend)	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Cum.	Struc.
Stand inkomstenkader	56	-85	-47	-107	-123	-144	-450	-111
w.v. implementatie VAT in the Digital Age (VIDA)	*0*	*0*	*-44*	*-92*	*-92*	*-92*	*-320*	*-92*
Pakket 1								
Afschaffen verlaagde btw-tarief op schoonmaken*	0	0	73	73	73	73	292	73
Afschaffen verlaagde btw-tarief op isolatiewerkzaamheden*	0	0	39	39	39	39	156	39
Afschaffen verlaagde btw-tarief op luchtballonvaart*	0	0	2	2	2	2	8	2
Totaalstand inkomstenkader	*56*	*-85*	*67*	*7*	*-9*	*-30*	*6*	*3*
Pakket 2								
Afschaffen verlaagde btw-tarief op kampeergelegenheid per 2030*	0	0	0	0	228	228	456	228
Totaalstand inkomstenkader	*56*	*-85*	*-47*	*-107*	*105*	*84*	*6*	*117*

**Deze ramingen worden deze week geactualiseerd op basis van de cMEV.*

<u>Beslispunt 2: hoe wenst u om te gaan met de middelen uit de elektriciteitsenvelop?</u>

- In het coalitieakkoord is een envelop aan de inkomstenkant gereserveerd voor het verlagen van de elektriciteitskosten van de industrie. U heeft in mei een nota ontvangen over de samenloop van deze envelop met het voornemen van de Europese Commissie om elektriciteit verplicht lager te belasten dan gas. KGG wil de middelen uit de envelop naar voren (2027) halen en overhevelen naar de uitgavenkant. U heeft in het debat over energieprijzen aan het lid Bontenbal toegezegd om dit te willen verkennen.
- Het onderwerp komt naar verwachting terug in de Vierhoek. Ambtelijk zien wij twee opties: 1) reserveren van de middelen voor deze mogelijke tegenvaller (bij invulling via verlaging van de energiebelasting elektriciteit) of 2) de middelen naar voren halen (conform de wens van Bontenbal) en gericht

inzetten op industrie. Wij adviseren voor optie 1, vanuit budgettair oogpunt. De twee varianten:

1. Middelen voor nu aan de inkomstenkant laten staan en niet naar voren halen. Zo kan de envelop benut worden om de mogelijke budgettaire tegenvaller op te vangen die voortvloeit uit het Europese Electrification Action Plan. Volgens dat plan moet de EB elektriciteit in schijf 1, 2 en 4 worden verlaagd in lijn met de EB gas.
   - Op 17 juli jl. heeft de Europese Commissie het Electrification Action Plan gepresenteerd. Onderdeel van dit plan is dat de energiebelasting op elektriciteit altijd lager moet worden belast dan aardgas. Dit is in de Nederlandse energiebelasting niet in alle schijven het geval.
   - Als dit wordt opgelost door de energiebelasting op elektriciteit te verlagen (alternatief is combinatie met verhogen EB gas), dan is de verwachte tegenvaller €770 mln. in 2028 en €805 mln. structureel. De verwachte tegenvaller is hoger dan de envelop (zie tabel 2).
   - Verlaging van de EB is in hetzelfde domein als waarvoor de envelop is gereserveerd, maar betreft slechts beperkt dezelfde doelgroep, voor een deel dus niet ook zijnde industrie.[1]
   - Het is nog niet zeker dat het Europese voorstel doorgang vindt: de onderhandelingen starten pas dit najaar.
2. Envelop een jaar naar voren halen (2027) en overhevelen naar de uitgavenkant, conform de wens van een deel van de TK.[2]
   - Voorstel EZK is om de middelen te besteden aan het tijdelijke CISAF-compensatiekader voor elektriciteitskosten: een recente uitzondering op staatssteunregels vanwege gestegen energieprijzen. Hiermee worden energielasten van de energie-intensieve industrie direct verlaagd. Dit is conform doelstelling CA. Omdat het tijdelijke middelen betreft, zijn de effecten op investeringen vermoedelijk beperkt. Bovendien profiteert de industrie van weggevallen concurrentie in Rusland en golfregio en gestegen energieprijzen in China.
   - Het naar voren halen van de envelop belast het saldo van 2027. Voor deze schuif is dekking nodig om het saldo niet te belasten. DGG heeft hiervoor nog geen dekking aangeleverd.
   - Verlaging van de elektriciteitskosten via CISAF kan voor maximaal drie jaar. Voor invulling van de envelop in latere jaren is een andere maatregel nodig, die KGG richting het voorjaar wil uitwerken.

Tabel 2. Middelen envelop en verwachte tegenvaller EU-voorstel.

Reeks	**2026**	**2027**	**2028**	**2029 – 2035**
Envelop elektriciteitskosten	-	-	345 mln.	495 mln.
Verwachte derving EU Electrification Plan	-	-	770 mln.	850 mln. (struc)

Besluitvorming overige onderwerpen

- Rondom het onderwerp energie, mobiliteit en gezondheid spelen er een aantal dossiers waarover besluitvorming in augustus nodig is. Deze maatregelen worden door SFIN besproken in aparte BWO's, waarvan de uitkomst in de Vierhoek terechtkomt. Het gaat om de volgende onderwerpen:

[1] Verlaging van EB schijf 4 betreft deels industriële gebruikers (ca. 30%), maar schijf 1 en 2 met name huishoudens.
[2] Vooralsnog is geen gerichte optie gevonden: binnen de nettarieven is alleen een generieke verlaging mogelijk en dat is niet specifiek gericht op de industrie. Ook verlaging van de energiebelasting elektriciteit (schijf 4 en 5) is ongericht.

1. Aanpassing beprijzingspakket afval (n.a.v. motie TK)
2. Aanpassing youngtimerregeling en introductie greentimer-regeling (n.a.v. motie TK)
3. Uitwerking beprijzingspakket glastuinbouw (toezegging aan TK)
4. Uitwerking verbruiksbelasting alcoholvrije dranken (n.a.v. toezegging TK).

- IenW heeft daarnaast de wens om de vliegbelasting te verlagen en heeft ambtelijk aangegeven een BWO te willen. Wij houden dit af en verwijzen naar de Vierhoek.

Toelichting

Alternatieve dekkingsopties binnen de btw

- Binnen het btw-domein zijn er meer dekkingsopties mogelijk met het afschaffen van vrijstellingen of verlaagde tarieven. Deze zijn weergegeven in tabel 3. In plaats van meerdere kleinere regelingen zou bijvoorbeeld één grote regeling zoals het lage tarief op kampeergelegenheid afgeschaft kunnen worden. In het stuk voor de Vierhoek wordt hier ook een optie voor gepresenteerd (dekkingspakket 2).
- Er zou ook buiten het btw-domein gekeken kunnen worden. Er zou bijvoorbeeld geredeneerd kunnen worden dat de derving raakt aan uitgaven die huishoudens met hogere inkomens doen aan vakanties. Dan zou bijvoorbeeld het aangrijpingspunt van het toptarief in de inkomstenbelasting verlaagd kunnen worden. Of vanuit de redenatie dat het raakt aan enkele grote faciliteringsdiensten zou de vennootschapsbelasting verhoogd kunnen worden.
- Gezien de relatief kleine derving t.o.v. de grote omvang van de IB en Vpb, zouden deze aanpassingen wel zeer beperkt moeten zijn.

Tabel 3: beleidsopties negatief geëvalueerde regelingen btw-domein

In miljoenen euro (+ is saldoverbeterend)	2027	2028	2029	2030	2031	struc
Afschaffen btw-vrijstelling voor schrijvers, journalisten en componisten	0	7	7	7	7	7
Afschaffen lage btw-tarief op kampeergelegenheid	0	224	224	224	224	224
Afschaffen verlaagde btw-tarief op genees- en hulpmiddelen	0	1758	1758	1758	1758	1758
Afschaffen verlaagde btw-tarief op luchtballonvaart	0	2	2	2	2	2
Afschaffen verlaagde btw-tarief op arbeidsintensieve diensten	0	838	838	838	838	838
Waarvan kappersdiensten	*0*	*255*	*255*	*255*	*255*	*255*
Waarvan herstelwerkzaamheden	*0*	*50*	*50*	*50*	*50*	*50*
Waarvan schoonmaken	*0*	*73*	*73*	*73*	*73*	*73*
Waarvan schilderen, stukadoren en behangen	*0*	*422*	*422*	*422*	*422*	*422*
Waarvan isolatiewerkzaamheden	*0*	*39*	*39*	*39*	*39*	*39*
Afschaffen verlaagde btw-tarief op voedingsmiddelen en water	0	1094 4	1094 4	1094 4	1094 4	1094 4
Waarvan levering van voedingsmiddelen	*0*	*8787*	*8787*	*8787*	*8787*	*8787*
Waarvan restaurantdiensten	*0*	*1888*	*1888*	*1888*	*1888*	*1888*
Waarvan leidingwater	*0*	*269*	*269*	*269*	*269*	*269*

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.

Ministerie van Financiën

TER BESPREKING
Aan
de leden van de politieke vierhoek

Datum
14 augustus 2026

Notanummer

Bijlagen
geen

nota

Analyse onderuitputting

Aanleiding

Het CPB publiceerde 14 augustus de concept Macro-Economische Verkenning (cMEV). Daarnaast heeft Financiën een nieuwe saldoraming gemaakt op basis van de cMEV. Op verzoek van de politieke vierhoek d.d. 14 augustus gaat deze nota in op de verschillen in ramingen en de onderuitputting in het bijzonder.

Kernpunten

- Het EMU-saldo van Financiën komt in 2026 positiever uit dan het saldo van het CPB en in 2027 negatiever (zie tabel 1).

Tabel 1. Ontwikkeling EMU-saldo Financiën en CPB

In % bbp, + is saldoverbeterend t.o.v. CPB	**2026**	**2027**
EMU-saldo CPB in cMEV	**-2,8%**	**-2,1%**
Verschil inkomsten	-0,1%	-0,2%
Onderuitputting en overige beleidsmatige verschillen	-0,3%	-0,8%
Verschil saldo decentrale overheden	0,3%	0,1%
Kastransverschil SPUKs	0,2%	0,0%
Overige verschillen	0,1%	-0,2%
EMU-saldo FIN na cMEV doorrekening	**-2,6%**	**-3,1%**

- In 2026 zijn er een aantal verschillen in de raming die samen leiden tot een positiever saldo in de Financiën-raming. In 2027 is de aanvullende onderuitputting die het CPB raamt ten opzichte van de begroting de grootste verklarende factor. Het CPB splitst de geraamde generieke onderuitputting niet verder uit.
- Behoedzaamheid is dus nodig: om van het CPB-saldo uit te kunnen gaan zou in totaal 9,1 mld. euro aan onderuitputting als taakstelling verwerkt moeten worden op de verschillende departementale begrotingen. Tabel 3 laat zien hoe deze opgave van 9,1 mld. euro over de begrotingen verdeeld kan worden, als dit naar rato van de hiervoor relevante budgetten zou gebeuren (zie toelichting).

Toelichting

- De aanvullende onderuitputting in de CPB-raming wordt door het CPB verondersteld met het oog op aanhoudende krapte op de arbeids- en materieelmarkten en ambitieuze fasering van de beleidsplannen. Tabel 2 geeft de door het CPB veronderstelde onderuitputting ten opzichte van de begroting weer. Voor defensie en infrastructuur wordt de onderuitputting uitgesplitst, generieke onderuitputting betreft onderuitputting bij alle andere overheidsterreinen.

Tabel 2. Onderuitputting CPB ten opzichte van de begroting

In miljarden euro	**2026**	**2027**
Defensie	-1,4	-0,4
Infrastructuur	-0,8	0,0
Generiek	-0,2	-8,7
Totaal	**-2,4**	**-9,1**

- De stand onderuitputting van Financiën is gebaseerd op de in=uit-taakstelling en aanvullend ingeboekte onderuitputting.
- Voor de begroting zijn de ramingen van de departementen leidend. Als onderuitputting verwacht wordt, moeten de kasritmes op de departementale begrotingen in eerste instantie realistischer gemaakt worden.
- De onderuitputting van het CPB is aanvullend op de onderuitputting in de begroting. De definitie van onderuitputting door het CPB is ruimer dan de begrotingsdefinitie van onderuitputting. Het CPB rekent bij onderuitputting ook posten mee zoals toekomstige kasschuiven en specifieke uitkeringen die door het Rijk aan gemeenten overgeboekt worden, maar niet in hetzelfde jaar tot besteding komen. De cijfers zijn hierdoor niet direct met elkaar te vergelijken. Een deel van de onderuitputting komt in de CPB-raming niet meer tot besteding, terwijl een ander deel in latere jaren ingehaald zal worden.
- Om op het saldo van het CPB uit te komen zou de aanvullende onderuitputting van het CPB in de begroting verwerkt moeten worden. Tabel 3 toont de onderverdeling per departement in het geval dat deze onderuitputting als taakstelling naar rato over begrotingen wordt verdeeld. Voor I&W en Defensie is in de tabel het door het CPB geraamde bedrag opgenomen. Voor de overige begrotingen is als grondslag uitgegaan van de begrotingsgefinancierde uitgaven[1] onder het kader. Een andere verdeelsleutel is denkbaar, maar dit laat zien dat het overnemen van de door het CPB ingeboekte onderuitputting hoe dan ook een majeure taakstelling per departement zou betekenen.

[1] Exclusief inkomensoverdrachten bij SZW

*Tabel 3. Onderuitputting CPB naar rato doorverdeeld naar de begrotingen (stand cMEV)**

In miljoenen euro	**In te boeken onderuitputting**
3 Algemene Zaken	-6
4 Koninkrijksrelaties	-11
5 Buitenlandse Zaken	-643
6 Justitie en Veiligheid	-1.049
7 Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	-258
8 Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	-3.134
9B Financiën	-704
10 Defensie**	-405
12 Infrastructuur en Waterstaat**	-4
13 Economische Zaken	-172
14 Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur	-194
15 Sociale Zaken en Werkgelegenheid	-158
16 Volksgezondheid, Welzijn en Sport	-416
17 Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp	-179
20 Asiel en Migratie	-440
22 Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening	-545
23 Klimaat en Groene Groei	-336
70 Nationaal Groeifonds	-18
71 Klimaatfonds	-52
86 Aanvullende Post	-373
Eindtotaal	**-9.099**

* Als grondslag is hierbij uitgegaan van de begrotingsgefinancierde uitgaven onder het kader.
** *Voor I&W en Defensie is de door het CPB geraamde onderuitputting opgenomen.*

- In 2022 en 2023 is er meer onderuitputting opgetreden dan er van te voren in de begroting is geraamd. In 2024 en 2025 is er uiteindelijk minder onderuitputting opgetreden dan van te voren werd verwacht (zie tabel 4).
- De afgelopen jaren was er forse onderuitputting op de begroting. Mede naar aanleiding van de Expertgroep Realistisch ramen zijn de begrotingen via kasschuiven in een realistischer ritme gezet. Daarnaast was er in zowel 2024 als 2025 sprake van minder onderuitputting dan waar vooraf rekening mee werd gehouden in de begroting. Voor de komende jaren zijn er wel risico's op nieuwe onderuitputting bij posten waarop in het coalitieakkoord geïntensiveerd is.